ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 29ης Ιουλίου 1998

για την υπό όρους έγκριση της ενίσχυσης που χορήγησε η Ιταλία στη Banco di Napoli

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(1998) 2495]

(Το κείμενο στην ιταλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(1999/288/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως τα άρθρα 92 και 93,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως τα άρθρα 61 και 62,

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους, σύμφωνα με τις διατάξεις των προαναφερθέντων άρθρων, να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους [1],

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. **Εισαγωγή**

Η Banco di Napoli είναι ένα πρώην πιστωτικό ίδρυμα δημοσίου δικαίου. Μετά την έγκριση του νόμου αριθ. 218 της 30ής Ιουλίου 1990 (νόμος «Amato») και των σχετικών διαταγμάτων εφαρμογής, το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα ανασυγκροτήθηκε μέσω του διαχωρισμού των τραπεζικών δραστηριοτήτων, οι οποίες ανατέθηκαν σε εταιρεία κατά μετοχάς ανεξάρτητη από τον προηγούμενο κρατικό οργανισμό, από τις κοινωνικού χαρακτήρα δραστηριότητες, οι οποίες ανατέθηκαν σε συμμετοχικό οργανισμό (ίδρυμα) που κατέχει το κεφάλαιο της τραπεζικής εταιρείας. Πριν από τα εν λόγω μέτρα ενίσχυσης, το ίδρυμα κατείχε το 48,1 % του εταιρικού κεφαλαίου της Banco di Napoli SpA και το 71,2 % των δικαιωμάτων ψήφου. Το δημόσιο κατείχε το 9,1 % του εταιρικού κεφαλαίου, ποσοστό το οποίο αντιπροσώπευε το 13,5 % των δικαιωμάτων ψήφου. Άλλοι μέτοχοι κατείχαν το 10,3 % του κεφαλαίου, ποσοστό που αντιστοιχούσε στο 15,3 % των δικαιωμάτων ψήφου. Το υπόλοιπο του κεφαλαίου (32,4 %) αντιπροσωπευόταν από εισηγμένες στο χρηματιστήριο μετοχές ταμιευτηρίου, χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Ο τραπεζικός όμιλος Banco di Napoli, επικεφαλής του οποίου είναι η Banco di Napoli SpA, απαρτίζεται από ένα επιμέρους χόλντινγκ, από έντεκα απευθείας και δύο εμμέσως ελεγχόμενες επιχειρήσεις και από άλλες 16 έμμεσες και έμεσες συμμετοχές. Παράλληλα, στα τέλη του 1994, ο όμιλος ήταν παρών στην εγχώρια αγορά με 810 υποκαταστήματα, από τα οποία τα 684 ήταν εγκατεστημένα στο νότο και τα 126 στην κεντρική και βόρεια Ιταλία. Εκτός από το εν λόγω εγχώριο δίκτυο, ο όμιλος είχε παρουσία και στο εξωτερικό, με τα κυριότερα υποκαταστήματά του εγκατεστημένα στη Γαλλία, στο Λουξεμβούργο, στη Γερμανία, στη Μεγάλη Βρετανία, στην Ισπανία, στις Ηνωμένες Πολιτείες και στο Χονγκ Κονγκ. Η δραστηριότητα του ομίλου επεκτείνεται σε πολυάριθμα πεδία πιστωτικής και χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης, καθώς και στον τομέα διαχείρισης της κινητής και ακίνητης περιουσίας, της διαχείρισης επιχειρηματικών απαιτήσεων, της χρηματοδοτικής μίσθωσης, της καταπιστευματικής και διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων και αμοιβαίων κεφαλαίων, των τραπεζικών εργασιών για επιχειρήσεις και των ασφαλειών. Στα τέλη του 1993, η τράπεζα καταλάμβανε την έβδομη θέση στην κατάταξη των ιταλικών τραπεζών από άποψη συνόλου του ισολογισμού (σύνολο ενεργητικού ίσο με 126 τρισεκατομμύρια ιταλικές λίρες σε ενοποιημένη βάση), με συντελεστή φερεγγυότητας (9,3 %) ανώτερο από το ελάχιστο του 8 %, αλλά και με χαμηλό δείκτη αποδοτικότητας (κέρδη χρήσεως/καθαρή θέση ίσο με 3,8 %).

Η Banco di Napoli (στο εξής η «Τράπεζα») σημείωσε ιδιαίτερα υψηλές ζημίες κατά τα έτη 1994 και 1995, οι οποίες ανήλθαν αντιστοίχως σε 1 147 και 3 155 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, εκμηδενίζοντας σχεδόν τα περιουσιακά στοιχεία και καθιστώντας αδύνατη την τήρηση των συντελεστών που προβλέπονται από την ισχύουσα στον πιστωτικό τομέα νομοθεσία περί προληπτικής εποπτείας.

Οι λόγοι στους οποίους οφείλονται οι υψηλές αυτές ζημίες είναι πολυάριθμοι. Η τράπεζα, η οποία για μεγάλο χρονικό διάστημα χρησίμευε ως αναφορά για τις τοπικής εμβέλειας επιχειρήσεις, άρχισε να εφαρμόζει από τις αρχές της δεκαετίας 1990 μια ιδιαιτέρως επεκτατική εμπορική πολιτική, χαρακτηριζόμενη από ραγδαία επέκταση του δικτύου υποκαταστημάτων και των πιστώσεων προς τους μεγάλους βιομηχανικούς ομίλους της βόρειας Ιταλίας και προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις του νότου, όταν ήδη η ιταλική οικονομία είχε εισέλθει σε φάση ύφεσης. Οι δυσχέρειες των οφειλετών, σε συνδυασμό με τα ακατάλληλα κριτήρια επιλογής για τη χορήγηση πιστώσεων και τις ανεπαρκείς διαδικασίες ελέγχου των κινδύνων οδήγησαν στην εμφάνιση σημαντικών ζημιών από πιστώσεις. Η κρατική υπόσταση του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος καθυστέρησε την προσαρμογή του σε ένα ολοένα και πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον

[1] ΕΕ C 328 της 1.11.1996, σ. 23.

και την εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων για τη βελτίωση της τεχνικής και οργανωτικής του αποτελεσματικότητας. Οι δαπάνες προσωπικού παρέμειναν σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα και ανώτερα του μέσου όρου σε εθνικό επίπεδο. Η πολιτική λήψης και διαχείρισης των συμμετοχών δεν ήταν συγκεκριμένη και δεν βασιζόταν σε κριτήρια αποδοτικότητας, ενώ παράλληλα η διοίκηση δεν ασκούσε τον απαραίτητο έλεγχο σχετικά με τους κινδύνους που η τράπεζα αναλάμβανε μέσω των συμμετοχών. Το συνολικό σύστημα ελέγχου της διαχείρισης του ομίλου, το οποίο απαρτιζόταν από τους ενδεδειγμένους κανόνες και θεσμικά όργανα για τη χρηματοδότηση και τον έλεγχο μιας επιχείρησης («corporate governance»), αποδείχθηκε ακατάλληλο.

Η επιδείνωση των αποτελεσμάτων της τράπεζας, κυρίως λόγω της εμφάνισης πολυάριθμων επισφαλών απαιτήσεων έναντι των πιστώσεων, σε συνδυασμό με την ανισορροπία μεταξύ εσόδων και εξόδων και την αυξανόμενη αναλογία των μη αποδοτικών δραστηριοτήτων, δημιούργησε για την τράπεζα την ανάγκη συνεχούς προσφυγής στη διατραπεζική αγορά, γεγονός το οποίο οδήγησε σε περαιτέρω μείωση της αποδοτικότητάς της. Οι χρηματοδοτικές δυσχέρειες της τράπεζας προκάλεσαν κρίση ρευστότητας, η οποία αντιμετωπίστηκε με τη χορήγηση, τον Ιανουάριο του 1996, ομολογιακού δανείου ύψους 2 365 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών εκ μέρους της Cassa depositi e prestiti και άλλων τραπεζών.

Στις 27 Μαρτίου 1996, η ιταλική κυβέρνηση ενέκρινε επειγόντως νομοθετικό διάταγμα για την εξυγίανση, την αναδιάρθρωση και την ιδιωτικοποίηση της τράπεζας (νομοθετικό διάταγμα αριθ. 163 της 27ης Μαρτίου 1996). Με απόφαση της 30ής Ιουλίου 1996, η οποία κοινοποιήθηκε στις ιταλικές αρχές με επιστολή της 12ης Αυγούστου 1996, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 93 παράγραφος 2 της συνθήκης κατά των διαφόρων μέτρων του προαναφερθέντος διατάγματος, και ιδίως κατά της εισφοράς νέων κεφαλαίων ύψους 2 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών εκ μέρους του δημοσίου, των προκαταβολών της Banca d'Italia σύμφωνα με τις διατάξεις του υπουργικού διατάγματος της 27ης Σεπτεμβρίου 1974 και των φορολογικών ελαφρύνσεων.

Ταυτόχρονα όμως η Επιτροπή θεώρησε ότι άλλα μέτρα υπέρ της τράπεζας μπορούσαν να εφαρμοστούν καθότι επρόκειτο είτε για μέτρα που δεν συνιστούσαν ενισχύσεις, όπως το ομολογιακό δάνειο ύψους 2 365 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, που χορήγησε η Cassa depositi e prestiti και άλλα δημόσια και ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα τον Ιανουάριο του 1996, και οι εισφορές κεφαλαίου σύμφωνα με το νόμο Amato, είτε για ένα μέτρο που αποτελούσε ενίσχυση, και συγκεκριμένα η δυνατότητα αποδέσμευσης των υποχρεωτικών καταθέσεων της τράπεζας στην Banca d'Italia, το οποίο όμως μπορούσε να θεωρηθεί συμβιβάσιμο βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων για τη διάσωση προβληματικών επιχειρήσεων, και αυτό παρά τον παράνομο χαρακτήρα του μέτρου λόγω μη τήρησης της διαδικασίας κοινοποίησης.

Στην συνέχεια, οι ιταλικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή για την έγκριση ενός νέου νομοθετικού διατάγματος, το οποίο τροποποιεί το προηγούμενο διάταγμα με σκοπό να διευκολυνθεί και να επισπευσθεί η ιδιωτικοποίηση της τράπεζας. Το φθινόπωρο του 1996, οι ιταλικές αρχές προκήρυξαν διαγωνισμό για την εξαγορά του 60 % του κεφαλαίου της τράπεζας. Η διαδικασία αυτή ολοκληρώθηκε στις αρχές Ιανουαρίου του 1997 με την κατακύρωση μετοχών της τράπεζας που αντιπροσώπευαν το 60 % του μετοχικού της κεφαλαίου σε επιχείρηση την οποία κατείχε κατά 51 % το Istituto nazionale per le assicurazioni (στο εξής «INA») και κατά 49 % η Banca nazionale del lavoro (στο εξής («BNL»). Εν τω μεταξύ, οι ιταλικές αρχές είχαν αποφασίσει να προβούν στην αύξηση του κεφαλαίου της τράπεζας πριν από τα τέλη του 1996, προκειμένου η εν λόγω τράπεζα να μην τεθεί υπό καθεστώς εκκαθάρισης.

Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας δεν διαβιβάστηκε στην Επιτροπή καμία παρατήρηση εκ μέρους τρίτων ενδιαφερόμενων εντός των προθεσμιών που είχαν καθοριστεί.

2. **Περιγραφή των μέτρων κρατικής ενίσχυσης υπέρ της Banco di Napoli**

Μετά την ολοκλήρωση της πρώτης εξέτασης της υπόθεσης, η Επιτροπή, κατά την κίνηση της παρούσας διαδικασίας, είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ορισμένα από τα μέτρα που προβλέπονταν στο διάταγμα-νόμος αριθ. 293 της 27ης Μαΐου 1996, το οποίο επαναλάμβανε με μικρές τροποποιήσεις το προηγούμενο διάταγμα-νόμος αριθ. 163 της 27ης Μαρτίου 1996, ενδέχετο να περιέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και δεν μπορούσαν, σε εκείνο το στάδιο της υπόθεσης και βάσει των διαθέσιμων τότε πληροφοριακών στοιχείων, να θεωρηθούν ως συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά. Ιδιαίτερα, η Επιτροπή είχε ζητήσει διευκρινίσεις για τα ακόλουθα μέτρα ενίσχυσης:

1. τη συμμετοχή του δημοσίου στις αυξήσεις κεφαλαίου της Τράπεζας, συνολικού ύψους 2 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που προβλέπονται στο προαναφερθέν διάταγμα·

2. τη δυνατότητα για την Banca d'Italia να χορηγεί στην τράπεζα, με σκοπό να διευκολυνθεί η αναδιάρθρωση του ομίλου, προκαταβολές με τους όρους που περιγράφονται στο διάταγμα του Υπουργείου Οικονομικών της 27ης Σεπτεμβρίου 1974. Οι εν λόγω προκαταβολές επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη ζημιών από χρηματοδοτήσεις και άλλες παρεμβάσεις που πραγματοποίησε η τράπεζα υπέρ εταιρειών του ομίλου που τέθηκαν υπό εκκαθάριση και προς το συμφέρον των πιστωτών των εν λόγω εταιρειών·

3. τα φορολογικά μέτρα σχετικά με τα τέλη καταχώρησης (τα οποία ορίστηκαν κατ' αποκοπή σε ένα εκατομμύριο ιταλικές λίρες) για τις πράξεις που αφορούν μεταβιβάσεις επιχειρήσεων, τμημάτων επιχειρήσεων, περιουσιακών στοιχείων και απαιτήσεων που δημιουργήθηκαν από τις εταιρείες του ομίλου μέχρι τις 30 Ιουνίου 1997.

Στη συνέχεια, οι ιταλικές αρχές επέφεραν ορισμένες τροποποιήσεις στο προαναφερθέν διάταγμα προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία εξυγίανσης, αναδιάρθρωσης και ιδιωτικοποίησης της τράπεζας (διάταγμα-νόμος αριθ. 396/96). Ιδιαίτερα, οι ιταλικές αρχές εισήγαγαν τη δυνατότητα δημιουργίας μιας δομής διαχωρισμού η οποία θα επέτρεπε τη διαχείριση, την εκκαθάριση και την απαλοιφή από τους ενοποιημένους λογαριασμούς των λιγότερο αποδοτικών περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας, των οποίων το ύψος ανέρχεται σε 12 400 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες περίπου. Εξάλλου, οι ιταλικές αρχές προέβλεψαν την εφαρμογή εσπευσμένης διαδικασίας πώλησης του 60 % του κεφαλαίου της τράπεζας μέσω προκήρυξης διαγωνισμού, του οποίου οι όροι καθορίστηκαν με διάταγμα του υπουργού Οικονομικών της 14ης Οκτωβρίου 1996.

Τα προαναφερθέντα ειδικά μέτρα περιγράφονται στη συνέχεια.

2.1. *Η συμμετοχή του δημοσίου στην αύξηση κεφαλαίου της τράπεζας*

Το διάταγμα-νόμος αριθ. 163 της 27ης Μαρτίου 1996, το οποίο τροποποιήθηκε επανειλημμένως (2), και τελευταία από το διάταγμα-νόμος αριθ. 497 της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, μετατράπηκε στο νόμο αριθ. 588 της 19ης Νοεμβρίου 1996. Ο νόμος αυτός προβλέπει μια σειρά μέτρων χρηματοοικονομικού χαρακτήρα με σκοπό την εξυγίανση, την αναδιάρθρωση και την ιδιωτικοποίηση της τράπεζας. Ιδιαίτερα προβλέπεται η συμμετοχή του δημοσίου σε μια ή περισσότερες αυξήσεις κεφαλαίου της τράπεζας, συνολικού ύψους 2 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Η συμμετοχή αυτή εξαρτάται από την τήρηση πολυάριθμων όρων, τους οποίους επέβαλαν οι ιταλικές αρχές προκειμένου να διασφαλιστεί ο εμπορικός χαρακτήρας της εν λόγω πράξης του δημοσίου.

Κατ' αρχάς, προβλέφθηκε ότι η παρέμβαση του δημοσίου πρέπει να πραγματοποιηθεί μόνο σε συνδυασμό με χρηματοδοτική παρέμβαση εκ μέρους μιας ή περισσότερων τραπεζών και άλλων θεσμικών επενδυτών, ή με τη δέσμευσή τους να συμμετάσχουν στη διαδικασία πώλησης της ελέγχουσας συμμετοχής της τράπεζας, η οποία ανέρχεται στο 60 % του κεφαλαίου. Ο προεπιλεγείς μηχανισμός επέτρεψε στο δημόσιο να πραγματοποιήσει την αύξηση κεφαλαίου αφού είχε λάβει τις πρώτες προσφορές και συνεπώς είχε τη βεβαιότητα ότι θα μπορέσει να εξεύρει αγοραστή για την τράπεζα.

Κατά δεύτερο λόγο, η παρέμβαση του δημοσίου έγινε μετά την προσαρμογή του ύψους του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας, η οποία πραγματοποιήθηκε σε συνάρτηση με την αξιολόγηση της περιουσιακής της κατάστασης στις 31 Μαρτίου 1996. Η προϋπόθεση αυτή τέθηκε διότι η παρέμβαση του δημοσίου και των νέων μετόχων πρέπει να πραγματοποιηθεί βάσει στοιχείων που θα αντικατοπτρίζουν όσο το δυνατόν ακριβέστερα τη σημερινή περιουσιακή κατάσταση της τράπεζας. Η λογιστική καταχώρηση των ζημιών μέχρι τιο πρώτο τρίμηνο του 1996 οδήγησε σε μείωση της καθαρής περιουσιακής θέσης από 3 867 σε 422 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες και του μετοχικού κεφαλαίου από 1 111 σε 128 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες. Η ζημία του δευτέρου τριμήνου, ύψους 389 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, μεταφέρθηκε στο τέλος του έτους. Η ζημία του δευτέρου τριμήνου, ύψους 389 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, μεταφέρθηκε στο τέλος του έτους. Η απόφαση για μη πλήρη καταχώρηση της ζημίας του πρώτου εξαμήνου στους εξαμηνιαίους λογαριασμούς αιτιολογήθηκε από δύο παράγοντες: αφενός, από την ανάγκη διατήρησης ελάχιστου επιπέδου κεφαλαίου που ήταν απαραίτητο για να αποφευχθεί η υποχρεωτική θέση της τράπεζας υπό καθεστώς εκκαθάρισης· αφετέρου, λόγω του ότι το δημόσιο, το οποίο είναι μειοψηφικός μέτοχος της τράπεζας, έπρεπε να λάβει από το ίδρυμα, το οποίο είναι ο μέτοχος με την πλειοψηφική συμμετοχή, την εντολή να διαχειριστεί τις μετοχές του με σκοπό την επιτυχή ολοκλήρωση της διαδικασίας πώλησης της τράπεζας. Συνεπώς, η πραγματοποίηση της πράξης εξαρτήθηκε από τη μεταβίβαση στο δημόσιο, ως εγγύηση, των δικαιωμάτων ψήφου που παρέχουν οι μετοχές της τράπεζας, τις οποίες κατέχει ο μέτοχος με την πλειοψηφική συμμετοχή (δηλαδή το Ίδρυμα), ή, από την αμετάκλητη και χωρίς όρους ανάθεση εντολής στο δημόσιο η δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματα ψήφου που αντιπροσωπεύουν οι προαναφερθείσες μετοχές με σκοπό να δοθεί στο δημόσιο να κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου στις συνελεύσεις στις οποίες θα πρέπει να αποφασιστούν οι πράξεις αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου και ανανέωσης των εταιρικών οργάνων της τράπεζας.

Κατά τρίτο λόγο, το διάταγμα προέβλεπε ότι τα διοικητικά όργανα της τράπεζα πρέπει να έχουν εγκρίνει μέχρι τις 30 Ιουνίου 1996 ένα κατάλληλο σχέδιο αναδιάθρωσης, το οποίο θα εκπονηθεί με τη βοήθεια εμπειρογνώμονα που θα ορίσει το δημόσιο, και το οποίο πρέπει να υποβληθεί για έγκριση στην Banca d'Italia και να είναι σύμφωνο με την κοινοτική νομοθεσία. Βασικά στοιχεία αυτού του σχεδίου, το οποίο εκπονήθηκε με τη βοήθεια της επενδυτικής τράπεζας Rothschild, κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή στις 4 Ιουλίου 1996. Το σχέδιο αυτό ενισχύθηκε, μέσω της δημιουργίας δομής διαχωρισμού, και κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 6 Δεκεμβρίου 1996.

Κατά τέταρτο λόγο, η παρέμβαση του δημοσίου εξαρτήθηκε από τη σύναψη συμφωνιών με τα συνδικάτα οι οποίες θα προέβλεπαν τη μείωση, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1997, του κόστους της εργασίας, ιδίως μέσω της μείωσης του κατά μονάδα κόστους (συμπεριλαμβανομένων των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης) στο μέσο εθνικό επίπεδο του πιστωτικού τομέα. Πράγματι, οι συμφωνίες αυτές συνάφθηκαν μεταξύ της 19ης και της 22ας Ιουλίου 1996. Όσον αφορά τις επικουρικές συντάξεις εκ μέρους της τράπεζας, η τιμαριθμική τους προσαρμογή ανεστάλη μέχρι την επάνοδο της τράπεζας σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο κερδών και, εν πάση περιπτώσει, μέχρι το τέλος του 2000. Εξάλλου, στις προαναφερθείσες συμφωνίες προβλέπεται ότι η τράπεζας μπορεί να αποφασίσει την πρόωρη συνταξιοδότηση 800 περίπου εργαζομένων.

(2) Βλέπε διατάγματα αριθ. 293 της 27ης Μαΐου 1996, αριθ. 394 της 26ης Ιουλίου 1996 και αριθ. 497 της 24ης Σεπτεμβρίου 1996.

2.2. *Οι χορηγηθείσες από την Banca d'Italia προκαταβολές βάσει του υπουργικού διατάγματος της 27ης Σεπτεμβρίου 1974*

Για να διευκολυνθεί η αναδιάρθρωση του τραπεζικού ομίλου, η παράγραφος 6 του άρθρου 3 του προαναφερθέντος νόμου αριθ. 588/96 προβλέπει ότι η Banca d'Italia έχει τη δυνατότητα να χορηγήσει στην τράπεζα προκαταβολές σύμφωνα με τα οριζόμενα στο διάταγμα του υπουργού Οικονομικών, της 27ης Σεπτεμβρίου 1974. Οι εν λόγω προκαταβολές επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη ζημιών από χρηματοδοτήσεις που χορήγησε η τράπεζα σε εταιρείες του ομίλου που τέθηκαν υπό εκκαθάριση, προς το συμφέρον των πιστωτών των εν λόγω εταιρειών, καθώς και σε άλλες επιχειρήσεις του ομίλου στις οποίες μεταβιβάσθηκαν, μετά την έγκριση εκ μέρους της Banca d'Italia, απαιτήσεις και άλλα μη ακίνητα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας. Το υπουργικό διάταγμα της 27ης Σεπτεμβρίου 1974 προβλέπει ότι η Banca d'Italia μπορεί να χορηγεί, με επιτόκιο 1 %, 24μηνες προκαταβολές επί μακροπρόθεσμων τίτλων του δημοσίου, υπέρ τραπεζών οι οποίες, υποκαθιστώντας τους καταθέτες άλλων τραπεζών που τέθηκαν υπό καθεστώς αναγκαστικής εκκαθάρισης, είναι υποχρεωμένες να προβούν στη διαγραφή των επισφαλών τους απαιτήσεων. Η Banca d'Italia καθορίζει το ύψος των προκαταβολών αυτών σε συνάρτηση με το ύψος των ζημιών και τις ανάγκες που προκύπτουν από τη διαγραφή των επισφαλών αυτών απαιτήσεων.

Αρχικά, οι δυνατότητες προσφυγής στις εν λόγω προκαταβολές περιορίζονταν στις ζημίες που ενδέχετο να σημειωθούν στο πλαίσιο της εκκαθάρισης της Isveimer. Αργότερα, οι δυνατότητες αυτές επεκτάθηκαν και στις ζημίες από άλλα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας που μεταφέρθηκαν σε ειδική δομή διαχωρισμού, ώστε να καλύψουν το τμήμα που δεν θα μπορέσει να καλυφθεί από τα έσοδα της πώλησης μετοχών της τράπεζας.

2.2.1. ***Η εκκαθάριση της Isveimer***

Στις 3 Απριλίου 1996, η Isveimer, στο μετοχικό κεφάλαιο της οποίας συμμετείχε κατά 65 % η τράπεζα, τέθηκε υπό καθεστώς εκούσιας εκκαθάρισης και η συμμετοχή της τράπεζας στο κεφάλαιο της Isveimer μειώθηκε από 402 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες (στα τέλη του 1994) σε μία λίρα. Στο πλαίσιο της εκκαθάρισης, οι εκκαθαριστές θα μπορούν να εξοφλήσουν τους πιστωτές της Isveimer στις προβλεπόμενες ημερομηνίες χάρη στα ρευστά διαθέσιμα που θα χορηγήσει η τράπεζα. Οι προκαταβολές της Banca d'Italia αποσκοπούν στην κάλυψη των ζημιών που θα υποστεί η τράπεζα λόγω των χρηματοδοτήσεων προς την Isvmeiner, προκειμένου να δοθεί στην τελευταία η δυνατότητα να εξοφλήσει τους πιστωτές της. Επιδιωκόμενος στόχος είναι η πλήρης προστασία των πιστωτών της Isvmeiner. Το ποσό της χρηματοδότησης περιορίζεται στην αρνητική αξία της εκκαθάρισης, στο βαθμό που η εκχώρηση των δραστηριοτήτων της Isveimer δεν είναι επαρκής για την κάλυψη των υποχρεώσεών της. Με την πράξη αυτή επιδιώκεται να αποφευχθεί εμφάνιση εντάσεων και ανεπιθύμητων αρνητικών συνεπειών στις χρηματογαρές, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη το ύψος των πιστώσεων που έχει λάβει η Isveimer από ξένα πιστωτικά ιδρύματα.

2.2.2. ***Η πράξη διαχωρισμού***

Η πράξη διαχωρισμού επιτρέπει στην τράπεζα να διαχωρίσει από τον ισολογισμό της και να μεταφέρει σε μια ad hoc δομή ορισμένα από τα λιγότερο αποδοτικά περιουσιακά της στοιχεία. Η δομή αυτή απαρτίζεται από μια εταιρεία με την επωνυμία «SGA — Società per la gestione di attività SpA» (στο εξής SGA) η οποία θα αποκτήσει στην καθαρή λογιστική τους αξία στις 30 Ιουνίου 1996, τα μη αποδοτικά περιουσιακά στοιχεία («επισφαλείς απαιτήσεις», «απαιτήσεις κακής ποιότητας» ποσού ανώτερου των 100 εκατομμυρίων ιταλικών λιρών, πιστώσεις για τις οποίες έχει γίνει ή πρόκειται να γίνει αναδιαπραγμάτευση) και οκτώ συμμετοχές της τράπεζας, πλην των δραστηριοτήτων στον τομέα των ακινήτων, συνολικού ύψους 12 378 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία θα υπολογιστούν με βάση την καθαρή τους αξία στις 30 Ιουνίου 1996, δηλαδή μετά την κάλυψη των ζημιών που βαρύνουν τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία, γεγονός το οποίο μειώνει σημαντικά την πιθανότητα μελλοντικών ζημιών επί αυτών των στοιχείων. Όσον αφορά τις μεταβιβασθείσες συμμετοχές — η σημαντικότερη από τις οποίες είναι εκείνη στην Banco di Napoli International (στο εξής BNI), το τραπεζικό υποκατάστημα της τράπεζας στο Λουξεμβούργο — εκείνες οι οποίες είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο υπολογίζονται στην τρέχουσα τιμή, ενώ οι υπόλοιπες υπολογίζονται σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Η συμμετοχή στην BNI εκτιμήθηκε με βάση την πρόσφατη αξιολόγηση που πραγματοποίησε η ειδικευμένη ελεγκτική εταιρεία KPMG βάσει μεικτής μεθόδου περιουσιακά στοιχεία/κέρδη.

Η εν λόγω πράξη αποφασίστηκε προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος μελλοντικών ζημιών επί των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων και για να διευκολυνθεί συνεπώς η ταχεία πώληση της τράπεζας. Παρότι, κατ' αρχήν, η προσαρμογή του Ιουνίου 1996 είναι επαρκής για την κάλυψη των μέχρι τότε προβλέψιμων ζημιών επί των περιουσιακών στοιχείων, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να υπάρξει στο μέλλον ανάγκη για νέες προσαρμογές της λογιστικής αξίας των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων στην πραγματική τους αξία. Η πράξη καθιστά επίσης δυνατό το διαχωρισμό από τον ισολογισμό της τράπεζας στοιχείων ενεργητικού τα οποία θα έπρεπε κανονικά, όπως και για οποιοδήποτε άλλο περιουσιακό στοιχείο, να καλύπτονται από περιουσιακά στοιχεία σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες περί φερεγγυότητας. Κατέστη έτσι δυνατό να ελαχιστοποιηθεί το ύψος του κεφαλαίου που εισέφερε το κράτος με σκοπό την ενίσχυση του συντελεστή φερεγγυότητας.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται η αξία των διαχωρισθέντων περιουσιακών στοιχείων:

Πίνακας 1α

Αξία των περιουσιακών στοιχείων που μεταβιβάστηκαν στην SGA

Υποχρεώσεις

	Ακαθάριστη αξία (δισ. LIT)	Ποσοστό κάλυψης (%)	Καθαρή αξία (δισ. LIT)
Επισφαλείς απαιτήσεις	3 670	49,7	1 845
Μεσο-μακροπρόθεσμες επισφαλείς απαιτήσεις	3 953	28,3	2 835
Υποσύνολο	7 623	38,6	4 680
Απαιτήσεις κακής ποιότητας [1]	6 677	17,1	5 537
Πιστώσεις αναδιαπραγματευθείσες	1 411	10,3	1 266
Περιουσιακά στοιχεία σε αναπτυσσόμενες χώρες	839	28,1	603
Συμμετοχές [2]	292	0,0	292
Σύνολο	16 839	26,5	12 378

[1] Οι προβλέψεις για τις επισφαλείς απαιτήσεις αφορούν δάνεια ύψους 936 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών και τόκους υπερημερίας ύψους 200 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, το ποσό των οποίων μπορεί να μεταβληθεί.

[2] Πρόκειται για συμμετοχές σε οκτώ εταιρείες, η σημαντικότερη από τις οποίες είναι το τραπεζικό υποκατάστημα της τράπεζας στο Λουξεμβούργο, δηλαδή η BNI.

Στα προαναφερθέντα στοιχεία πρέπει να προστεθούν οι ακόλουθες δεσμεύσεις ανάληψης υποχρεώσεων:

Πίνακας 1β

Αξία των μεταβιβασθέντων περιουσιακών στοιχείων στην SGA

Δεσμεύσεις εκτός ισολογισμού

	Ακαθάριστη αξία (δισ. LIT)	Ποσοστό κάλυψης (%)	Καθαρή αξία (δισ. LIT)
Επισφαλείς απαιτήσεις	27	25,9	20
Απαιτήσεις κακής ποιότητας	195	3,1	189
Αναδιαπραγματευθείσες απαιτήσεις	53	0,0	53
Σύνολο	275	4,7	262

Η δομή διαχωρισμού θα χρηματοδοτηθεί με δάνειο που θα χορηγήσει η τράπεζα και το ποσό του οποίου θα ανέλθει στο ύψος της αξίας των μεταβιβασθέντων περιουσιακών στοιχείων. Το δάνειο θα εξοφληθεί καθώς και όταν θα εκχωρούνται τα διαχωρισθέντα περιουσιακά στοιχεία. Όσον αφορά το επιτόκιο του προαναφερθέντος δανείου, υιοθετήθηκε η αρχή σύμφωνα με την οποία η τράπεζα δεν πρέπει ούτε να αποκομίσει πλεονέκτημα, ούτε να υποστεί ζημίες σε σχέση με την πριν από το διαχωρισμό κατάσταση. Αποφασίστηκε, συνεπώς, να χρησιμοποιηθεί ένα σύνθετο επιτόκιο που προκύπτει από το μέσο αριθμητικό των επιπέδων των παρακάτω επιτοκίων για το προηγούμενο έτος:

— η μέση ετήσια ακαθάριστη απόδοση των τίτλων του δημοσίου τρίμηνης διάρκειας (μέσος όρος των 24 ετήσιων δημοπρασιών),

— το διατραπεζικό επιτόκιο τριών μηνών (μέσος όρος των επιτοκίων ημέρας),

— το μέσο ετήσιο επιτόκιο «prima rate ABI» (μέσος όρος των επιτοκίων ημέρας).

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι προβολές που έγιναν βάσει αντικειμενικών εκτιμήσεων των προαναφερθέντων επιτοκίων

Πίνακας 2

Επιτόκιο του δανείου της Τράπεζας στην SGA

	1997	1998	1999	2000
Μέσος όρος τρίμηνων τίτλων του Δημοσίου	8,6	6,5	5,6	5,4
Μέσος όρος διατραπεζικού επιτοκίου τριών μηνών	8,8	6,7	5,6	5,2
Μέσος όρος prime rate	11,0	8,7	7,5	6,9
Σύνολο	9,4	7,3	6,2	5,8

Πηγή: Τα στοιχεία διαβίβασε η τράπεζα και βασίζονται στις προβλέψεις της Prometeia και της ABI Financial Outlook.

Η διάρκεια λειτουργίας της εταιρείας διαχωρισμού εκτιμάται σε πέντε έτη. Η τράπεζα δεν θα έχει τη δυνατότητα επαναγοράς των διαχωρισθέντων περιουσιακών στοιχείων. Προβλέπονται ειδικά μέτρα για την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων στη διαχείριση των διαχωρισθέντων περιουσιακών στοιχείων. Κατ' αρχάς, η διαχείριση της δομής διαχωρισμού θα ανατεθεί σε πρόσωπα μη ανήκοντα στην τράπεζα. Κατά δεύτερο λόγο, υιοθετήθηκε η γενική αρχή διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με την οποία «η τράπεζα προτείνει και η δομή διαχωρισμού αποφασίζει». Για το σκοπό αυτόν θα δημιουργηθεί ειδικό τμήμα της γενικής διεύθυνσης της τράπεζας, το οποίο θα λειτουργεί χωριστά από την υπόλοιπη τράπεζα, και θα επιφορτισθεί με τη διαχείριση των σχέσεων με τη SGA και τις θυγατρικές της τράπεζας, στις οποίες η SGA ανέθεσε τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων. Ο διοικητικός και λογιστικός διαχωρισμός μεταξύ της τράπεζας και της SGA θα διασφαλιστεί από τη θέσπιση και εφαρμογή ειδικού ηλεκτρονικού συστήματος το οποίο θα λειτουργεί ξεχωριστά από την εσωτερική λογιστική διαχείριση της τράπεζας.

2.3. *Οι φορολογικές ελαφρύνσεις*

Η παράγραφος 7 του άρθρου 3 του νόμου προβλέπει ότι για τις πράξεις που αφορούν μεταβιβάσεις επιχειρήσεων, τμημάτων επιχειρήσεων, περιουσιακών στοιχείων και απαιτήσεων και έχουν πραγματοποιηθεί από τις εταιρείες του τραπεζικού ομίλου μέχρι τις 30 Ιουνίου 1997, το τέλος καταχώρησης αντικαθίσταται από ένα κατ' αποκοπήν τέλος ύψους ενός εκατομμυρίου λιρών Ιταλίας. Σχετικά με το θέμα αυτό, οι ιταλικές αρχές δήλωσαν ότι τέτοιου είδους μέτρα εφαρμόζονται μόνο σε περιπτώσεις εκχώρησης απαιτήσεων σε τρίτους και υποκαταστημάτων τραπεζών. Οι εν λόγω φορολογικές ελαφρύνσεις για το 1996 ανήλθαν στο ποσό των 6 δισεκατομμυρίων λιρών ιταλίας για εκχωρήσεις απαιτήσεων ύψους 1 154 δισεκατομμυρίων λιρών Ιταλίας και σε 21 δισεκατομμύρια λίρες ιταλίας για την πώληση 50 υποκαταστημάτων. Προβλέπεται περαιτέρω φορολογική ελάφρυνση ύψους περίπου δέχα δισεκατομμυρίων λιρών Ιταλίας για την πώληση άλλων 27 υποκαταστημάτων. Συνολικά οι προβλεπόμενες φορολογικές ελαφρύνσεις ανέρχονται στο ακαθάριστο ποσό των 36 δισεκατομμυρίων λιρών Ιταλίας περίπου. Μετά την αφαίρεση του φόρου εταιρειών, το συνολικό όφελος που προκύπτει από τις πράξεις αυτές ανέρχεται σε 17 δισεκατομμύρια λίρες Ιταλίας.

3. **Εκτίμηση του χαρακτήρα ενίσχυσης των μέτρων στήριξης της Banco di Napoli**

3.1. *Η αύξηση κεφαλαίου*

Για την αξιολόγηση των παρεμβάσεων του δημοσίου, η Επιτροπή εφαρμόζει γενικά την «αρχή του ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία της αγοράς», όπως περιγράφεται στην ανακοίνωσή της για τις δημόσιες επιχειρήσεις [3]. Στην ανακοίνωση αυτή ορίζεται ότι σε μια πράξη υφίσταται κρατική ενίσχυση εάν ένας ιδιώτης επενδυτής που δραστηριοποιείται υπό κανονικές συνθήκες οικονομίας της αγοράς δεν θα είχε πραγματοποιήσει την εν λόγω πράξη. Όσον αφορά τη συμμετοχή του δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο μιας επιχείρησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανακοίνωση της Επιτροπής του 1984 [4], θεωρείται ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε αναλάβει την πράξη αυτή και ότι επομένως θα πρόκειται για κρατική ενίσχυση, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν η χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης είναι τέτοια ώστε να μην αιτιολογείται η πρόβλεψη για συνήθη απόδοση των επενδεδυμένων κεφαλαίων (υπό μορφή μερισμάτων ή κερδών κεφαλαίου) εντός εύλογης προθεσμίας, ή διότι οι κίνδυνοι μιας τέτοιας πράξης είναι υπερβολικά μεγάλοι ή εκτείνονται σε εξαιρετικά μεγάλο χρονικό διάστημα·

β) όταν, λόγω της εισφοράς κεφαλαίου σε επιχείρηση της οποίας το μετοχικό κεφάλαιο κατανέμεται μεταξύ του δημοσίου και ιδιωτών μετόχων, η συμμετοχή του δημοσίου αυξάνεται σε ποσοστό σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με την αρχική κατάσταση και η σχετική «αποστασιοποίηση» των ιδιωτών μετόχων οφείλεται κυρίως στις δυσμενείς προοπτικές κερδοφορίας της επιχείρησης·

γ) όταν το ποσό της συμμετοχής υπερβαίνει το ποσό της πραγματικής αξίας της δικαιούχου επιχείρησης.

Στην υπό εξέταση περίπτωση συντρέχουν και οι τρεις από τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις. Πρέπει κατ' αρχάς να υπογραμμιστεί ότι η πράξη αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου κατά 2 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες εκ μέρους του δημοσίου, η οποία πραγματοποιήθηκε στα τέλη του 1996 και καταχωρίσθηκε στους λογαριασμούς του ιδίου αυτού οικονομικού έτους, ήταν απαραίτητη για την επιβίωση της τράπεζας, καθότι οι καταγραφείσες ζημίες των ετών 1994 και 1995 και του πρώτου εξαμήνου του 1996 απορρόφησαν το σύνολο σχεδόν των «βασικών» ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας, γεγονός το οποίο είχε ως συνέπεια να μηδενιστεί σχεδόν ο συντελεστής φερεγγυότητας και να κινείται έτσι σε επίπεδα κατά πολύ κατώτερα του απαιτούμενου ελάχιστου επιπέδου. Επίσης, η συνέχιση των ενεργειών εξυγίανσης, ιδίως μέσω της εγγραφής στον ισολογισμό τέλους 1996 των ζημιών από τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία και του κόστους της αναδιάρθρωσης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων του 1997, είχε ως αποτέλεσμα να εμφανίσει η τράπεζα αρνητική θέση η οποία, σύμφωνα με τις διατάξεις του ιταλικού αστικού κώδικα, υποχρεώνει το διοικητικό συμβούλιο είτε να τροφοδοτήσει την τράπεζα με νέα κεφάλαια είτε να την θέσει υπό εκκαθάριση.

Κατά δεύτερο λόγο, το κράτος είναι ο μοναδικός μέτοχος που συμμετέχει στη πράξη αυτή, ενώ οι άλλοι μέτοχοι, ιδίως το ίδρυμα και οι ιδιώτες μέτοχοι, αρνήθηκαν να πράξουν το ίδιο. Συνεπώς, μετά από την πράξη αυτή το κράτος καθίσταται ο σημαντικότερος μέτοχος της τράπεζας, ενώ πριν κατείχε μόνο το 9 % του κεφαλαίου της. Πράγματι, η εισφορά ύψους 2 000 εκατομμυρίων ιταλικών λιρών χρησιμοποιήθηκε για την κάλυψη των ζημιών του 1996 οι οποίες υπολογίστηκε ότι ανέρχονται σε περισσότερο από 1 650 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι σαφές ότι κανένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα ήταν διατεθειμένος να εισφέρει κεφάλαια για την κάλυψη ζημιών, εκτός εάν τα μελλοντικά έσοδα από το εναπομένον κεφάλαιο επαρκούν για να καλύψουν την αρχική ζημία και το διαφυγόν κέρδος κατά την περίοδο αναδιάρθρωσης. Αυτό δεν συμβαίνει, καθότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης της τράπεζας προβλέπει απλώς την επάνοδο σε συνήθη απόδοση, μόνο στα τέλη του 1999.

Θεωρητικά, το κράτος θα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα να ανακτήσει τουλάχιστον ένα μέρος της συμμετοχής του κατά την πώληση του 60 % της συμμετοχής του στην τράπεζα, αλλά τα έσοδα από την εκχώρηση ήταν αρκετά χαμηλά (περίπου 61 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες) και,

[3] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της συνθήκης και του άρθρου 5 της οδηγίας 80/723/ΕΟΚ της Επιτροπής στις δημόσιες επιχειρήσεις του μεταποιητικού τομέα (ΕΕ C 307 της 13.11.1993, σ. 3).

[4] Δελτίο ΕΚ 9–1984.

συνεπώς, ανεπαρκή για την ανάκτηση των επενδυθέντων κεφαλαίων μέσω της εισφοράς. Αν και ο υπολογισμός του εναπομένοντος κεφαλαίου βάσει των μεθόδων της αναγωγής των μελλοντικών ταμιακών ροών στην παρούσα αξία και της τιμής της μετοχής στο χρηματιστήριο ενδέχεται να οδηγήσει σε σχετικά υψηλές εκτιμήσεις, ωστόσο, δεν παρέχει τη δυνατότητα να διασφαλιστεί η ανάκτηση της διαφοράς. Εξάλλου, τα έσοδα από την πώληση δεν μπορούν να αφαιρεθούν από το κόστος που αντιπροσωπεύει η αύξηση του κεφαλαίου, καθότι προορίζονται για την κάλυψη ενδεχόμενων ζημιών της δομής διαχωρισμού. Συνεπώς, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το πραγματικό κόστος για το δημόσιο από την πράξη αύξησης του κεφαλαίου ισούται με το ποσό της εισφοράς, δηλαδή 2 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες.

Όσον αφορά τους προαπαιτούμενους όρους για την αύξηση του κεφαλαίου οι οποίοι, σύμφωνα με το δημόσιο, τέθηκαν ώστε να διασφαλιστεί η τήρηση της αρχής του ιδιώτη επενδυτή που δραστηριοποιείται σε οικονομία της αγοράς, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι όροι αυτοί περιλήφθηκαν στο διάταγμα προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η συνεισφορά του δημοσίου δεν πραγματοποιείται χωρίς την ύπαρξη συνοδευτικού σχεδίου για την επάνοδο της τράπεζας σε κατάσταση κερδοφορίας. Οι εν λόγω όμως όροι δεν επαρκούν για να θεωρηθεί ότι η πράξη είναι σύμφωνη με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή, και αυτό για τους λόγους που προαναφέρθηκαν. Ωστόσο, παρότι οι προαναφερθέντες όροι δεν επαρκούν για να αποκλειστεί ο χαρακτήρας ενίσχυσης της πράξης, η Επιτροπή συμφωνεί με την εισαγωγή του στο διάταγμα, καθότι αυτό έγινε για να διασφαλιστεί το συμβιβάσιμο της ενίσχυσης (βλέπε κατωτέρω στο σημείο 5).

Εξάλλου, όπως ήδη τονίστηκε κατά την κίνηση της διαδικασίας, το δημόσιο έπρεπε να ενεργήσει χωρίς τη συνδρομή των ιδιωτικών τραπεζών. Υπογραμμίζεται ιδιαίτερα ότι το μισό από το ποσό των 2 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, που αντιπροσωπεύει αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου η οποία πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 1996, προέρχεται από τη μετατροπή του εξαρτημένου δανείου που είχε χορηγήσει το δημόσιο στην τράπεζα τον Ιούνιο του 1996. Με τη σειρά του, το εν λόγω εξαρτημένο δάνειο, προερχόταν από τη μετατροπή του ομολογιακού δανείου ύψους 1 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, που είχε χορηγήσει η Casa depositi e prestiti στην τράπεζα τον Ιανουάριο του 1996. Η πράξη μέσω της οποίας το δημόσιο αντικατέστησε και μετέτρεψε το ομολογιακό δάνειο της Casa depositi e prestiti, επιτρέποντας έτσι στην τράπεζα να καταχωρήσει στους λογαριασμούς της το ποσό των 1 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών ως εξαρτημένο δάνειο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ουδέτερη για το δημόσιο καθότι, με τον τρόπο αυτόν, αυξήθηκε ο συνδεόμενος με το δάνειο κίνδυνος, λόγω του εξαρτημένου χαρακτήρα του έναντι των υπολοίπων οφειλών της τράπεζας σε περίπτωση εκκαθάρισής της, και αυτό χωρίς να τροποποιηθούν παράλληλα οι χρηματοοικονομικοί όροι του δανείου προκειμένου να διασφαλιστεί για το δημόσιο μια υψηλότερη αμοιβή ικανή να αντισταθμίσει την αύξηση του κινδύνου.

Όσον αφορά τη μετατροπή του εξαρτημένου δανείου σε κεφάλαιο, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1996, υπογραμμίζεται ότι η πράξη αυτή έλαβε χώρα πριν από την ολοκλήρωση του διαγωνισμού που προκηρύχθηκε τον Οκτώβριο του 1996 για την εξαγορά του 60 % του κεφαλαίου της τράπεζας, και ενώ είχε ληφθεί μόνον η δέσμευση μιας κρατικής τράπεζας να υποβάλει προσφορά εξαγοράς, το περιεχόμενο της οποίας δεν ήταν ακόμη γνωστό. Έτσι, οι πράξεις μέσω των οποίων το δημόσιο αντικατέστησε και μετέτρεψε το ομολογιακό δάνειο ύψους 1 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών της Cassa depositi e prestiti σε εξαρτημένο δάνειο με το ίδιο επιτόκιο τον Ιούνιο του 1996 και στη συνέχεια το μετέφερε σε κεφάλαιο τον Δεκέμβριο του 1996, πριν από την ολοκλήρωση του σχετικού διαγωνισμού, πρέπει να θεωρηθούν ως πράξεις για τις οποίες δεν τηρήθηκε η αρχή του ιδιώτη επενδυτή και, συνεπώς, περιέχουν στοιχεία ενίσχυσης.

Το δημόσιο προέβη σε αύξηση του κεφαλαίου της τράπεζας πριν η Επιτροπή λάβει σχετική απόφαση. Όσον αφορά το θέμα αυτό, οι ιταλικές αρχές βεβαίωσαν ότι η αύξηση του κεφαλαίου της τράπεζας έπρεπε οπωσδήποτε να πραγματοποιηθεί μέχρι τα τέλη του έτους, διαφορετικά η τράπεζα έπρεπε να τεθεί υπό εκκαθάριση. Πράγματι, βάσει των άρθρων 2446, 2447 και 2448 του ιταλικού αστικού κώδικα, το διοικητικό συμβούλιο της τράπεζας υποχρεούται, σε περίπτωση υψηλών ζημιών, να συγκαλέσει τη συνέλευση των μετόχων προκειμένου να αποφασιστεί η μείωση του κεφαλαίου και η εκ νέου αύξησή του ή η εκκαθάριση της τράπεζας. Σε διαφορετική περίπτωση, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου υπέχουν ποινική ευθύνη. Δυνάμει ειδικής παρέκκλισης, η οποία περιλαμβανόταν στο διάταγμα και ίσχυε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1996, η συνέλευση των μετόχων αποφάσισε, στις 31 Ιουλίου 1996, τη μερική μείωση του κεφαλαίου (χωρίς να θίγονται οι μετοχές ταμιευτηρίου) και την αύξηση του κεφαλαίου κατά 2 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, η οποία έπρεπε να πραγματοποιηθεί μέχρι τα τέλη του 1996. Οι ιταλικές αρχές υπογράμμισαν ότι τήρησαν τους όρους που προέβλεπε το νομοθετικό διάταγμα, σύμφωνα με τους οποίους το δημόσιο είναι υποχρεωμένο να προβεί σε αύξηση του κεφαλαίου μόνον αφότου λάβει τη δέσμευση εκ μέρους μιας τράπεζας για κατάθεση αμετάκλητης προσφοράς εξαγοράς της τράπεζας.

Η Επιτροπή αντιλαμβάνεται τους λόγους που ώθησαν τις ιταλικές αρχές να πραγματοποιήσουν την πράξη πριν από το τέλος του έτους· διαπιστώνει, ωστόσο, ότι η εν λόγω πράξη έγινε κατά τρόπο απρόσμενο, χωρίς να υπάρχει σχετική τυπική αίτηση και πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας υποβολής προσφορών για την εκχώρηση της ελέγχουσας συμμετοχής στο κεφάλαιο της τράπεζας. Επιπλέον, τα πληροφοριακά στοιχεία που διαβιβάστηκαν τότε στην Επιτροπή δεν ήταν πλήρη. Συνεπώς, η Επιτροπή ήταν αδύνατο να αποφασίσει όσον αφορά το συμβιβάσιμο των ενισχύσεων υπέρ της τράπεζας πριν από την αύξηση του κεφαλαίου, δεδομένης της καθυστέρησης με την οποία οι ιταλικές αρχές υπέβαλαν τυπικά το σχέδιο αναδιάρθρωσης. Συνεπώς, η ενίσχυση πρέπει να θεωρηθεί παράνομη.

Η Επιτροπή διαπιστώνει, εξάλλου, ότι η διαδικασία πώλησης ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 1997 μέσω κατακύρωσης της ελέγχουσας συμμετοχής στο κεφάλαιο της τράπεζας στην ασφαλιστική επιχείρηση INA, σε ποσοστό 51 %, και στην τράπεζα BNL, σε ποσοστό 49 %, και αφού προηγουμένως η ανταγωνιστική προσφορά της Mediocredito centrale κρίθηκε ακατάλληλη.

Πρέπει, επομένως, να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ένας ιδιώτης επενδυτής που δραστηριοποιείται σε οικονομία της αγοράς δεν θα είχε δεχθεί, όπως έπραξε το ιταλικό δημόσιο, να εισφέρει κεφάλαια στην τράπεζα για να ανακτήσει στην συνέχεια, κατά τη στιγμή της ιδιωτικοποίησης, ένα μικρό μόνο τμήμα του ποσού αυτού. Συνεπώς, βάσει των διαθέσιμων πληροφοριακών στοιχείων, η αύξηση κεφαλαίου ύψους 2 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών πρέπει να θεωρηθεί ως κρατική ενίσχυση.

3.2. *Οι χορηγηθείσες από την Banca d'Italia προκαταβολές σύμφωνα με το υπουργικό διάταγμα της 27ης Σεπτεμβρίου 1974*

3.2.1. ***Η εκκαθάριση της Isveimer***

Γενικά, στην περίπτωση κατά την οποία η εκκαθάριση μιας τράπεζας καθιστά δυνατή την εκχώρηση όλων των τραπεζικών της δραστηριοτήτων και των δραστηριοτήτων της διαμεσολάβησης, καθώς και την ελεύθερη διανομή των περιουσιακών της στοιχείων και των δραστηριοτήτων της μεταξύ των ανταγωνιστών, μπορεί να θεωρηθεί ότι τα μέτρα για την κάλυψη των ζημιών των πιστωτών λόγω της εκκαθάρισης δεν μπορούν να προκαλέσουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Από την άλλη πλευρά, στην περίπτωση κατά την οποία όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και όλα τα στοιχεία του παθητικού της υπό εκκαθάριση τράπεζας εκχωρηθούν συνολικά σε μια άλλη επιχείρηση, ενδέχεται, όπως οι διατάξεις του υπουργικού διατάγματος της 27ης Σεπτεμβρίου 1974, σύμφωνα με τις οποίες επιτρέπεται η αποζημίωση του αγοραστή κατά το ποσό της αρνητικής αξίας της αγοράς, στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό, καθότι με τον τρόπο αυτό μπορεί να καταστεί δυνατή η συνέχιση των δραστηριοτήτων της υπό εκκαθάριση τράπεζας εκ μέρους μιας άλλης επιχείρησης. Όπως τόνισε η Επιτροπή στην ανακοίνωση για τις κατευθυντήριες γραμμές που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της διάσωσης και της αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων, «δεν θα είναι δυνατό να αποφευχθεί ο έλεγχος των ενισχύσεων, μέσω της μεταφοράς των δραστηριοτήτων σε άλλο νομικό πρόσωπο ή σε άλλον ιδιοκτήτη [5]».

Στην υπό εξέταση περίπτωση, οι ιταλικές αρχές βεβαίωσαν ότι η εκκαθάριση της Isveimer αντιστοιχεί στην πρώτη από τις περιγραφείσες ανωτέρω περιπτώσεις. Πρόσθεσαν ότι η συμμετοχή της τράπεζας στο κεφάλαιο της Isveimer μειώθηκε από 402 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες σε μία λίρα. Οι ιταλικές αρχές υπογράμμισαν ότι τα εν λόγω μέτρα μπορούν να εφαρμοστούν μόνο για την αντιμετώπιση συσχερειών που συνδέονται με την εκκαθάριση της Isveimer. Η εκκαθάριση της Isveimer πραγματοποιήθηκε, εξάλλου, υπό τον αυστηρό έλεγχο της Banca d'Italia η οποία, στην Ιταλία, είναι η εποπτική αρχή για τον έλεγχο των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ο πρώτος προσωρινός ισολογισμός εκκαθάρισης της Isveimer, ο οποίος καταρτίστηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1996, παρουσίαζε αρνητική καθαρή θέση ύψους περίπου 1 775 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, που αντιστοιχούσε στην εκτίμηση της τότε παρούσας αξίας της τελικής ζημίας εκκαθάρισης. Από την ημερομηνία έναρξης της διαδικασίας εκκαθάρισης (9 Απριλίου 1996) μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1997, η ρευστοποίηση των πιστώσεων και η τακτική ροή αποπληρωμών προκάλεσαν μείωση του ύψους των περιουσιακών στοιχείων κατά 5 028 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, το συνολικό ύψος των οποίων υποχώρησε έτσι στα 6 224 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, από τα οποία τα 3 086 υπό μορφή ρευστών διαθεσίμων. Στα τέλη του έτους οι υποχρεώσεις ανέρχονταν, μετά την αφαίρεση των ιδίων κεφαλαίων, σε 6 341 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες έναντι 12 077 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών στην αρχή της διαδικασίας εκκαθάρισης. Συνεπώς, η διαδικασία εκκαθάρισης πλησιάζει προς την ολοκλήρωσή της.

Οι ιταλικές αρχές βεβαίωσαν ότι η παρέμβαση δεν στρεβλώνει τον ανταγωνισμό σε κοινοτικό επίπεδο, δεδομένου ότι δεν αφορά τη διάσωση της Isveimer αλλά τη διασφάλιση των συμφερόντων των πιστωτών του ιδρύματος το οποίο, λόγω του ότι έχει τεθεί υπό εκκαθάριση, έχει αποσυρθεί από την αγορά. Τόνισαν επίσης ότι μεταξύ των κυριότερων πιστωτών της Isveimer περιλαμβάνονται πολυάριθμα ξένα πιστωτικά ιδρύματα. Τέλος, οι ιταλικές αρχές δήλωσαν ότι η τράπεζα δεν θα αποκομίσει κανένα ειδικό όφελος από τις εν λόγω προκαταβολές, δεδομένου ότι είναι καθαρά αντισταθμιστικού χαρακτήρα, και συνίστανται στην επιστροφή του κόστους που επωμίζεται η τράπεζα για τις χρηματοδοτήσεις προς τις ελεγχόμενες εταιρείες ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία εκκαθάρισης. Με άλλα λόγια, οι προκαταβολές αυτές απλώς «διέρχονται» από την τράπεζα. Οι ιταλικές αρχές απέκλεισαν επίσης το ενδεχόμενο εξαγοράς εκ μέρους της τράπεζας περιουσιακών στοιχείων της Isveimer στο πλαίσιο της διαδικασίας εκκαθάρισης, πλην της περίπτωσης κατά την οποία αποδεικνύεται αδύνατη η πώλησή τους σε τρίτα μέρη ή κρίνεται ότι η τράπεζα δύναται να ρευστοποιήσει τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία με πισ συμφέροντες για την εκκαθάριση όρους.

Η Επιτροπή εξέτασε εξάλλου εάν οι εν λόγω προκαταβολές προορίζονται επίσης για την κάλυψη των πιθανών ζημιών της Τράπεζας επί των πιστώσεων που αυτή χορήγησε στην Isveimer και οι οποίες ανέρχονται σε περίπου 800 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες. Σχετικά με το θέμα αυτό, οι ιταλικές αρχές δήλωσαν ότι οι πιστώσεις της τράπεζας καλύπτονταν πλήρως από υποθήκες αξίας μεγαλύτερης από εκείνη των πιστώσεων. Επομένως, στο πλαίσιο της εκκαθάρισης, η τράπεζα θα είχε πιθανώς ανακτήσει τις πιστώσεις της, ακόμη και χωρίς τις προκαταβολές εκ μέρους της Banca d'Italia. Εξάλλου, προβλεπόταν ότι οι πιστώσεις της τράπεζας προς την Isveimer θα επιστραφούν μόνο κατά τη λήξη της εκκαθάρισης. Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι η τράπεζα δεν αποκομίζει κανένα αδικαιολόγητο πλεονέκτημα από την εφαρμογή του υπουργικού διατάγματος της 27ης Σεπτεμβρίου 1974.

Λαμβανομένων υπόψη των διευκρινιστικών στοιχείων που διαβίβασαν οι ιταλικές αρχές σχετικά με το θέμα αυτό, η Επιτροπή θεωρεί ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η προσφυγή στις διατάξεις του υπουργικού διατάγματος της 27ης Σεπτεμβρίου 1974 δεν συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Ωστόσο, η Επιτροπή θεωρεί ότι στο μέλλον θα πρέπει να της κοινοποιείται εκ των προτέρων η προσφυγή στο εν λόγω διάταγμα, ιδίως όταν τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού του υπό

[5] Βλέπε τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της διάσωσης και της αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 368 της 23.12.1994, σ. 12).

εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος εκχωρούνται συνολικά σε άλλη εταιρεία, καθότι η εφαρμογή του εν λόγω διατάγματος ενδέχεται να συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης.

3.2.2. ***Η πράξη διαχωρισμού***

Γενικά, και όπως συνέβη ήδη σε άλλες περιπτώσεις, η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτού του είδους οι πράξεις διαχωρισμού τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, καθότι επιτρέπουν να απαλειφθούν από τον ισολογισμό του προβληματικού πιστωτικού ιδρύματος οι προβλέψεις και οι ζημίες που η τράπεζα θα έπρεπε κανονικά να επωμιστεί η ίδια και διευκολύνουν την τήρηση των κανόνων σε θέματα φερεγγυότητας. Εξάλλου, οι πράξεις αυτού του είδους διευκολύνουν επίσης την πραγματοποίηση τυχόν πράξεων ιδιωτικοποίησης καθότι απαλλάσσουν τους μελλοντικούς αγοραστές από την υποχρέωση να προβούν σε μακρόχρονη και δύσκολη εκτίμηση όσον αφορά την ακρίβεια των απαραίτητων προβλέψεων, και αυτό λόγω της φύσης των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων. Ο διαχωρισμός χρηματοδοτήθηκε από πόρους που χορηγήθηκαν μέσω της διαχωριζόμενης τραπεζικής εταιρείας ή μέσω εταιρείας που συστάθηκε ακριβώς για το σκοπό αυτό και μεσολαβεί μεταξύ της τράπεζας και της δομής διαχωρισμού, στην οποία μεταβιβάζονται τα διαχωριζόμενα περιουσιακά στοιχεία. Σε κάθε περίπτωση, τις ζημίες που παρουσιάζει η δομή διαχωρισμού επωμίζεται σε τελευταία ανάλυση το κράτος, μέσω μηχανισμών εγγύησης του δημοσίου· στη συγκεκριμένη περίπτωση, μέσω της προσφυγής στις προκαταβολές της Banca d'Italia, σύμφωνα με τους όρους του διατάγματος της 27ης Σεπτεμβρίου 1974.

Δεδομένης της φύσης των περιουσιακών στοιχείων που αποτελούν το αντικείμενο δαιχωρισμού, του χρησιμοποιούμενου χρηματοδοτικού μηχανισμού και της διάρκειας της πράξης είναι συχνά αρκετά δύσκολο να επιτευχθεί μια ακριβής εκτίμηση του τελικού κόστους των δομών διαχωρισμού αυτού του είδους. Ωστόσο, η ποσοτική έκφραση του εικαζόμενου κόστους για το δημόσιο είναι καθοριστικής σημασίας για την έγκριση της ενίσχυσης και για τον καθορισμό των απαραίτητων αντισταθμίσεων με σκοπό την εξουδετέρωση των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού λόγω της ενίσχυσης. Η Επιτροπή, βάσει της κτηθείσας εμπειρίας από άλλες περιπτώσεις δημιουργίας δομών διαχωρισμού, εξέτασε με ιδιαίτερη προσοχή το θέμα αυτό, λόγω κυρίως των σημαντικών αποκλίσεων που παρουσίασαν τα πρόσφατα αποτελέσματα των εν λόγω δομών σε σχέση με τις εκτιμήσεις που είχαν διαβιβαστεί στην Επιτροπή στο πλαίσιο της εξέτασης την οποία όφειλε να πραγματοποιήσει η ίδια σύμφωνα με τους κανόνες της συνθήκης σε θέματα κρατικών ενισχύσεων. Η ενημέρωση των εκτιμήσεων που αφορούν την καθαρή αξία των περιουσιακών στοιχείων του χαρτοφυλακίου, η μεταβολή των επιτοκίων της αγοράς, η επιβράδυνση του ρυθμού πώλησης των περιουσιακών στοιχείων ή εξόφλησης των πιστώσεων που χορήγησε η τράπεζα στη δομή διαχωρισμού μπορούν να έχουν πολύ σημαντικές συνέπειες στο καθαρό τελικό κόστος της πράξης, το οποίο θα επωμιστεί το δημόσιο.

Όταν δημιουργήθηκε η δομή διαχωρισμού, οι ιταλικές αρχές είχαν υποστηρίξει ότι η δομή αυτή δεν θα παρουσίαζε σημαντικές ζημιές και ότι η σύστασή της έγινε ουσιαστικά για να περιοριστεί η αβεβαιότητα όσον αφορά την εκτίμηση ορισμένων θέσεων του ισολογισμού, οι οποίες ενδέχετο να καθυστερήσουν τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης.

Οι ιταλικές αρχές υποστήριξαν κατ' αρχάς ότι η δομή και οι μηχανισμοί διαχωρισμού έχουν μια θεμελιώδη διαφορά σε σχέση με τις αντίστοιχες δομές που χρησιμοποιήθηκαν σε άλλες χώρες και ήδη εξετάστηκαν από την Επιτροπή· συγκεκριμένα, η βασική διαφορά έγκειται στο ότι τα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας μεταβιβάστηκαν στη δομή διαχωρισμού βάσει της καθαρής και όχι της ακαθάριστης αξίας τους. Αυτό σημαίνει ότι η τράπεζα επωμίστηκε ήδη κατά τις χρήσεις 1995 και 1996 τις προβλέψιμες ζημίες επί των διαβιβασθέντων περιουσιακών στοιχείων, γεγονός που την οδήγησε να εγγράψει στους λογαριασμούς της ζημία ανώτερη των 1 650 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών το 1996 και των 3 160 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών το 1995. Συνολικά, η τράπεζα κάλυψε με δικούς της πόρους, δηλαδή μέσω μείωσης των αποθεματικών και του κεφαλαίου, ζημίες και προβλέψεις επί πιστώσεων που συνολικά ανέρχονται σε 4 460 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες και αντιστοιχούν στο 26,5 % της συνολικής αξίας ύψους 16 840 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών των διαχωρισθέντων περιουσιακών στοιχείων. Σχετικά με το θέμα αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι τα περιουσιακά στοιχεία εκτιμήθηκαν μεμονωμένα και όχι με βάσει κατ' αποκοπήν συντελεστές. Εξάλλου, χάρη σ' ένα σύστημα πληροφορικής (Centrale dei rischi), το οποίο επιτρέπει σε μια τράπεζα να γνωρίζει το συνολικό άνοιγμα ενός πελάτη της σε άλλες τράπεζες καθώς και το βαθμό κινδύνου που οι τελευταίες εφαρμόζουν για τον εν λόγω πελάτη, η τράπεζα κατόρθωσε επίσης να προσαρμόσει την αξιολόγηση του κινδύνου των πελατών της που είναι οφειλέτες και σε άλλες τράπεζες, ιδιαίτερα όσον αφορά τις επισφαλείς απαιτήσεις. Σχετικά με τις μη απαιτήσεις κακής ποιότητας, η τράπεζα υιοθέτησε ένα κριτήριο ταξινόμησης που διασφαλίζει τη συνετή διαχείριση των πιστώσεων· συγκεκριμένα, στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι πιστώσεις από τη στιγμή που δεν καταβάλλεται και η δεύτερη δόση τους. Τέλος, η μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων πραγματοποιήθηκε υπό τον αυστηρό έλεγχο της Banca d'Italia, η οποία είναι η αρμόδια ανεξάρτητη αρχή για την τραπεζική εποπτεία. Η ορθότητα των λογιστικών εκτιμήσεων φαίνεται να επιβεβαιώνεται από τα αποτελέσματα των πρώτων πωλήσεων περιουσιακών στοιχείων που πραγματοποίησε η SGA.

Η Επιτροπή, παρότι θεωρεί λογικές τις εξηγήσεις των ιταλικών αρχών όσον αφορά την ορθότητα των εκτιμήσεων σχετικά με την αξία των μεταβιβασθέντων περιουσιακών στοιχείων, θεώρησε ωστόσο σκόπιμο να ζητήσει τη σύνταξη λεπτομερούς έκθεσης για την πορεία της SGA, δεδομένου του ύψους των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων που η ίδια επωμίστηκε. Κατά τη διάρκεια του 1998, η τράπεζα επενδύσεων Rothschild υπέβαλε στην Επιτροπή μελέτη για την SGA και τις πιθανές μελλοντικές της ζημίες, βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που της διαβίβασαν η Banca d'Italia και η τράπεζα καθώς και βάσει άλλων στοιχείων.

Η Rothschild εξέτασε τις ακόλουθες πτυχές: α) την οργανωτική δομή της SGA, τις δραστηριότητές της και τις σχέσεις της με την τράπεζα· β) τη διαχειριστική πολι-

τική που ακολούθησε η SGA κατά της προσπάθειάς της για ανάκτηση των πιστώσεων· γ) τα έσοδα από τις πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων το 1997· δ) τις τιμές βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων στην SGA· ε) τη διαφορά μεταξύ των πιστωτικών τόκων που συνδέονται με την απόδοση των μεταβιβασθέντων περιουσιακών στοιχείων και των χρεωστικών τόκων για την χρηματοδότηση εκ μέρους της τράπεζας, βάσει των προκαταβολών εκ μέρους της Banca d'Italia.

α) Η SGA παρουσιάζει μια ιδιαίτερη οργανωτική διάρθρωση, η οποία έχει ως εξής:

— μια ιδιαίτερη δομή για τη διοίκηση, διαχείριση, συντονισμό και έλεγχο των δραστηριοτήτων ρευστοποίησης. Τα καθήκοντα αυτά διεκπεραιώνουν άτομα ανεξάρτητα από την τράπεζα, τα οποία διαθέτουν τα κατάλληλα επαγγελματικά προσόντα και εμπειρία στον τομέα της διαχείρισης και της ανάκτησης των πιστώσεων·

— μια άλλη ξεχωριστή δομή που απαρτίζεται από ένα κεντρικό τμήμα το οποίο λειτουργεί αποκλειστικά για την SGA και από ένα δίκτυο θυγατρικών της τράπεζας το οποίο στελεχώνεται από υπαλλήλους της τράπεζας με έργο την διαχείριση των πιστώσεων, καθώς και την εκπόνηση και υποβολή προτάσεων για τη λήψη αποφάσεων·

— κατανομή των εξουσιών λήψης αποφάσεων μεταξύ του διοικητικού συμβουλίου και του διευθύνοντος συμβούλου, ώστε να διαχειρίζονται απευθείας τις σημαντικότερες και πλέον περίπλοκες περιπτώσεις πιστώσεων ενώ παράλληλα είναι οι μόνοι υπεύθυνοι για την ανάκτηση και τη ρευστοποίηση των πιστώσεων.

Αυτή η οργανωτική δομή, που βασίζεται στην κατανομή καθηκόντων μεταξύ μιας αυτόνομης και ξεχωριστής δομής, μιας κεντρικής υπηρεσίας και του δικτύου των θυγατρικών της τράπεζας, παρέχει στην SGA τη δυνατότητα να διαχειρίζεται αποτελεσματικά και με την απαιτούμενη ευελιξία τις εξαιρετικά πολυάριθμες πιστωτικές θέσεις που είναι διασκορπισμένες σε όλη την επικράτεια. Σε τελευταία ανάλυση, αυτό αναμένεται να διευκολύνει την ολοκλήρωση της αποστολής της σε λογικό χρονικό διάστημα και κόστος. Επομένως, η κατανομή και ο διαχωρισμός μεταξύ αρμοδιοτήτων διαχείρισης και εξέτασης και αρμοδιοτήτων διεύθυνσης, ελέγχου και λήψης αποφάσεων μεταξύ υπαλλήλων της Τράπεζας και εκείνων της SGA ικανοποιεί τις απαραίτητες προϋποθέσεις διαχωρισμού μεταξύ της SGA και της τράπεζας.

β) Η SGA, σύμφωνα με τους κανόνες που έχει επιβάλει η Banca d'Italia, χάραξε την πολιτική της ανάκτησης των πιστώσεων με βάση το κριτήριο της μεγιστοποίησης της απόδοσης, λαμβάνοντας υπόψη το στόχο για περιορισμό τόσο της χρονικής διάρκειας όσο και του κόστους λειτουργίας της. Σε αυτή την προοπτική προτιμήθηκαν, αντί της δικαστικής οδού, η οποία είναι χρονοβόρα και ενέχει τον κίνδυνο απαξίωσης των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων, οριστικές εξωδικαστικές λύσεις συνδυαζόμενες, ανάλογα με την περίπτωση, με σχέδια πολυετούς εξόφλησης που περιορίζουν σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό το χρόνο αποπληρωμής. Η προσέγγιση αυτή επέτρεψε επίσης να ληφθούν υπόψη οι προοπτικές εξυγίανσης των επιχειρήσεων-οφειλετών, αποφεύγοντας έτσι την εμφάνιση πιθανών δυσμενών επιπτώσεων. Όσον αφορά τα αναδιαπραγματευθέντα δάνεια, αποφασίστηκε να μη χορηγηθούν περαιτέρω χρηματοδοτήσεις, να μειωθούν, όπου αυτό ήταν δυνατόν, οι ήδη προβλεφθείσες χρηματοδοτήσεις στο πλαίσιο των συμβάσεων αναδιάρθρωσης και να αποφευχθεί η μετατροπή των πιστώσεων σε κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου.

γ) Οι πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων παρουσίασαν ικανοποιητικά αποτελέσματα: στις 31 Δεκεμβρίου 1997 είχαν εξοφληθεί δάνεια συνολικού ύψους 1 476 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, που αντιστοιχούσαν στο 12 % περίπου του ενεργητικού, από τα οποία 660 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες περίπου προήλθαν από την πώληση ξένων τίτλων και δανείων σε χώρες υψηλού κινδύνου (με ακαθάριστη υπεραξία περίπου 80 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες) και 780 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες από πιστώσεις κακής ποιότητας. Μικρό κέρδος σημειώθηκε και από την πώληση ιταλικών τίτλων. Συνάφθηκαν επίσης συμφωνίες αποπληρωμής με δόσεις οι οποίες, από το 1998, αναμένεται να αποφέρουν συνολικά έσοδα ανώτερα των 580 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Συνολικά, το διοικητικό συμβούλιο της SGA εξετάσε πιστώσεις ύψους 3 789 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών και συμφώνησε για ένα ποσό ύψους 3 559 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Τα έσοδα από την πώληση περιουσιακών στοιχείων εκ μέρους της SGA, στον ένα χρόνο της λειτουργίας της, είναι σύμφωνα με τις προβλέψεις που διατυπώθηκαν κατά την εκπόνηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης της τράπεζας.

δ) Η Rothschild συνέκρινε την εκτίμηση των πιστώσεων και την πολιτική προβλέψεων που ακολουθούν ορισμένες από τις κυριότερες τράπεζες οι οποίες είναι συγκρίσιμες, από άποψη μεγέθους και γεωγραφικής εγκατάστασης, με την τράπεζα. Από τα στοιχεία του ισολογισμού της 31ης Δεκεμβρίου 1996, ημερομηνία κατά την οποία μεταβιβάστηκαν τα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας στην SGA, προκύπτει ότι η πολιτική προβλέψεων και αναδιάρθρωσης του ισολογισμού που ακολούθησε η τράπεζα ήταν είτε σύμφωνη με εκείνη των κυριότερων άλλων τραπεζών είτε περισσότερο συντηρητική. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να γίνει εκτίμηση των ζημιών καθότι υπάρχει το ενδεχόμενο όπως, αφού ανακτηθεί ένα μεγάλο μέρος των μεταβιβασθεισών πιστώσεων, να αποφασίσει η SGA να παύσει τη λειτουργία της και να διαγράψει τις πιστώσεις των οποίων η ανάκτηση θα κρινόταν ως ασύμφορη. Από τις μετριοπαθείς εκτιμήσεις της Rothschild προκύπτει ότι θα σημειωθεί μια «φυσιολογική» ζημία της τάξης του 10 % κατ' ανώτατο όριο των μεταβιβασθέντων περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή θα αντιπροσωπεύει ποσό 1 000 έως 1 200 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών.

ε) Όσον αφορά το κόστος χρηματοδότησης της δομής διαχωρισμού, οι ιταλικές αρχές υποστήριξαν ότι το ισχύον επιτόκιο για το δάνειο της τράπεζας στην SGA καθορίστηκε βάσει της αρχής σύμφωνα με την οποία η τράπεζα δεν πρέπει ούτε να αποκομίσει όφελος ούτε να υποστεί ζημίες από την πράξη αυτή. Συνεπώς, το επιτόκιο πρέπει να αντιστοιχεί στην πραγματική απόδοση των εκχωρηθέντων περιουσιακών στοιχείων. Στην περίπτωση αυτή, η SGA θα είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει τα έσοδα από τα περιουσιακά στοιχεία του χαρτοφυλακίου της για να εξοφλήσει τους τόκους του δανείου εκ μέρους της τράπεζας.

Στο πλαίσιο της ανάλυσης που χρησιμοποίησε η τράπεζα-σύμβουλος Rothschild για την εταιρεία διαχωρισμού, λήφθηκε επίσης υπόψη το ενδεχόμενο τυχόν χρηματοοικονομικών ανισορροπιών· ιδιαίτερα, η τράπεζα ανέλυσε μια κατάσταση στην οποία οι χρεωστικοί τόκοι για το δάνειο της τράπεζας προς την SGA είναι οριστικοί και υψηλού ποσού, ενώ οι πιστωτικοί τόκοι από τις μεταβιβασθείσες απαιτήσεις ή τα εισπραχθέντα μερίσματα από τίτλους θα είναι ως επί το πλείστον αβέβαιοι και χαμηλού ποσού. Το 1997 η διαφορά μεταξύ χρηματοοικονομικού κόστους που επωμίστηκε η SGA για την χρηματοδότηση εκ μέρους της Banco di Napoli (1 089 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες) και των πιστωτικών τόκων — συμπεριλαμβανομένων των τόκων υπερημερίας — (1 031 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες) ανήλθε σε 60 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες. Θεωρητικά, η διαφορά αυτή ενδέχεται να υποστεί διακυμάνσεις λόγω μιας σειράς παραγόντων όπως: η πραγματική πιθανότητα ανάκτησης των τόκων υπερημερίας έναντι πιστώσεων, η αναλογία πιστώσεων σταθερού επιτοκίου σε σχέση με εκείνες με μεταβλητό επιτόκιο, η προοδευτική μείωση του χρηματοοικονομικού κόστους λόγω γενικής μείωσης των επιτοκίων, η προοδευτική μείωση του ύψους της χρηματοδότησης της SGA λόγω διαγραφής απαιτήσεων και αποπληρωμών και η προοδευτική επιδείνωση των διαβιβασθέντων στην SGA περιουσιακών στοιχείων. Εάν υποτεθεί ότι τα γεγονότα που έλαβαν χώρα το 1997 θα επαναληφθούν και κατά τα επόμενα έτη, και λαμβάνοντας υπόψη την προβλεπόμενη διάρκεια λειτουργίας της δομής διαχωρισμού και τους προαναφερθέντες παράγοντες, η αρνητική διαφορά αναμένεται να κυμανθεί, σύμφωνα με μια συντηρητική εκτίμηση της Rothschild, από 1 000 έως 2 700 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες κατά τα προσεχή δύο έως τρία έτη, συμπεριλαμβανομένου του κόστους που αναφέρεται στο στοιχείο δ).

Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, από τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα προκύπτουν σοβαρές πιθανότητες να ολοκληρωθεί σύντομα και χωρίς σημαντικές ζημίες η λειτουργία της SGA. Ωστόσο, στο σημερινό στάδιο η Επιτροπή δεν μπορεί να αποκλείσει τον κίνδυνο προοδευτικής μείωσης της αξίας των περιουσιακών στοιχείων της SGA, η οποία με τη σειρά της θα επιφέρει σημαντικές ζημίες και θα αυξήσει τη διαφορά μεταξύ κόστους χρηματοδότησης και πιστωτικών τόκων. Λαμβανομένου υπόψη ότι η ανάκτηση των τόκων υπερημερίας είναι δυσχερής και βάσει άλλων παρόμοιων εμπειριών, η Επιτροπή θεωρεί ότι θα ήταν πιο φρόνιμο να συμπεριληφθεί στις σχετικές εκτιμήσεις η υπόθεση εμφάνισης του ανώτατου ποσού ζημιών, ύψους δηλαδή 2 700 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Επίσης, η κρατική εγγύηση καλύπτει την ανώτατη θεωρητική ζημία, δηλαδή 12 378 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, η οποία θα προέκυπτε από την υποθετική περίπτωση που περιέγραψε η Rothschild, όπου τα περιουσιακά στοιχεία που μεταβιβάστηκαν στην SGA δεν έχουν καμία θετική αξία.

Ωστόσο, η Επιτροπή, όπως έπραξε και σε άλλες περιπτώσεις, έλαβε υπόψη της και άλλα στοιχεία που ενδέχεται να μειώσουν το τελικό καθαρό κόστος που θα επωμιστεί το δημόσιο.

Όσον αφορά το προαναφερθέν κόστος, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο νόμος αριθ. 588/96 προβλέπει ότι οι τυχόν ζημίες της δομής διαχωρισμού θα καλυφθούν κατ' αρχάς από τα έσοδα της πώλησης μετοχών της τράπεζας που κατέχει το δημόσιο. Για να υπολογισθεί το καθαρό κόστος για το δημόσιο πρέπει συνεπώς, όπως έγινε και σε άλλες περιπτώσεις, να αφαιρεθούν από το ακαθάριστο κόστος της πράξης διαχωρισμού για το δημόσιο, τα καθαρά έσοδα από την πώληση μετοχών της τράπεζας που κατέχει το δημόσιο. Εξάλλου, η μειοψηφική συμμετοχή που κατέχει ακόμη το δημόσιο αποτελεί σαφώς ένα περιουσιακό στοιχείο, του οποίου η αξία μπορεί να εκτιμηθεί με ασφαλέστερο τρόπο σε σχέση με την περίπτωση κατά την οποία το σχέδιο αναδιάρθρωσης βρίσκεται ακόμη υπό εξέλιξη και δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, καθιστώντας έτσι πιο επισφαλή την εκτίμηση της εν λόγω επιχείρησης. Σχετικά με το θέμα αυτό, το δημόσιο δήλωσε την πρόθεσή του να πωλήσει τη συμμετοχή ύψους 17,4 % που κατέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας. Με βάση τη χρηματιστηριακή τιμή της μετοχής της τράπεζας κατά το τελευταίο εξάμηνο, υπολογίζεται ότι η αξία της εν λόγω συμμετοχής ανέρχεται στο ποσό των 1 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών περίπου.

Τέλος, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το δημόσιο θα αποκομίσει επίσης οφέλη από την υπό εξέλιξη διαδικασία ιδιωτικοποίησης της BNL, η οποία σήμερα κατέχει το 27,7 % του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας. Με βάση την αύξηση της αξίας των μετοχών της τράπεζας, η οποία επιβεβαιώνεται από την ανοδική πορεία του τίτλου κατά το τελευταίο εξάμηνο, το ύψος της συμμετοχής που κατέχει η BNL στην τράπεζα εκτιμάται σε περίπου 1 500 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες. Το δημόσιο θα επωφεληθεί άμεσα από τα έσοδα αυτά χάρη στην υπό εξέλιξη διαδικασία ιδιωτικοποίησης της BNL, που πραγματοποιείται στο πλαίσιο της αναληφθείσας από την ιταλική κυβέρνηση δέσμευσης μέσω του διατάγματος του προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου της 28ης Ιανουαρίου 1998, το οποίο προβλέπει μια άμεση πώληση, προκειμένου να συσταθεί μια σταθερή ομάδα μετόχων, και μια δημόσια προσφορά πώλησης που αναμένεται να αποφέρει για το δημόσιο έσοδα των οποίων το ύψος εκτιμάται, βάσει των σημερινών χρηματιστηριακών τιμών, σε περίπου 10 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες. Μετά τη συμμετοχή αρκετών τραπεζών, τόσο ιταλικών όσο και ξένων, στα «data rooms», το δημόσιο δέχθηκε προσφορά της Banco Bilbao Vizcaya για την απόκτηση του 10 % του κεφαλαίου της τράπεζας. Το δεύτερο μέρος της πράξης προβλέπεται να πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο του 1998 και το δημόσιο όρισε συντονιστές σε παγκόσμιο επίπεδο («global coordinators») για την πώληση αυτή εκ μέρους του δημοσίου. Σχετικά με το θέμα αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, ενόψει της μελλοντικής πώλησης ποσοστού όχι μικρότερου του 50 % της συμμετοχής του, το δημόσιο μετέτρεψε τις μετοχές ταμιευτηρίου της BNL σε κοινές μετοχές, μειώνοντας με τον τρόπο αυτό τη συμμετοχή του στο κεφάλαιο της τράπεζας από 85,5 σε 70 %.

Συμπερασματικά, η Επιτροπή θεωρεί ότι, λαμβανομένων υπόψη των ποσοτικών εκτιμήσεων, το καθαρό κόστος που θα πρέπει να επωμιστεί το κράτος από τη λειτουργία της δομής διαχωρισμού, αφαιρουμένων των εσόδων από την πώληση των μετοχών της τράπεζας που κατέχει το δημόσιο και των πρόσθετων εσόδων από την πώληση της συμμετοχής στο κεφάλαιο της BNL στο πλαίσιο της υπό εξέλιξη διαδικασίας ιδιωτικοποίησης, εκτιμάται, βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που διαβίβασαν οι ιταλικές αρχές, σε περίπου 200 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες.

Ωστόσο, τυχόν υπέρβαση του συνολικού ύψους αυτού του κόστους ενδέχεται να οδηγήσει σε πρόσθετες κρατικές ενισχύσεις. Ιδιαίτερα, τυχόν μεταβολές, σε σχέση με τις σημερινές εκτιμήσεις, του καθαρού κόστους για το δημόσιο ενδέχεται να οδηγήσουν, τελικά, στη χορήγηση πρόσθετων κρατικών ενισχύσεων υπέρ της τράπεζας, καθώς το συμπληρωματικό αυτό κόστος θα αντιστοιχεί σε ζημίες που θα έπρεπε κανονικά να επωμιστεί η τράπεζα εάν τα σχετικά περιουσιακά στοιχεία δεν είχαν μεταβιβαστεί στην SGA. Η αβεβαιότητα που συνδέεται με τη δημιουργία της δομής διαχωρισμού είναι τέτοια ώστε η έγκριση της υπό εξέταση ενίσχυσης από την Επιτροπή πρέπει να καλύπτει ολόκληρο το μηχανισμό που υφίσταται κατά τη στιγμή της απόφασής της. Στην εν λόγω περίπτωση, οι πρόσφατες εκτιμήσεις που πραγματοποίησε η Rothschild βασίζονται στις εξελίξεις που ακολούθησαν τη σύσταση της SGA, από τις οποίες προκύπτει ότι πρέπει να διευρυνθεί η κλίμακα εκτίμησης όσον αφορά τις ενδεχόμενες ζημίες της δομής διαχωρισμού. Όπως ήδη προαναφέρθηκε, σύμφωνα με τις σημερινές εκτιμήσεις οι ζημίες προβλέπεται ότι θα κυμανθούν μεταξύ 1 000 και 2 700 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Το ύψος της ενίσχυσης που θα εγκρίνει η Επιτροπή δεν μπορεί να υπερβεί τον ανώτατο θεωρητικό κίνδυνο που καλύπτει η εγγύηση, δηλαδή τα 12 378 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες.

Όσον αφορά τις επιπτώσεις της πράξης διαχωρισμού στις επιχειρήσεις-οφειλέτες, οι ιταλικές αρχές εξήγησαν ότι η διαχείριση των πράξεων εκκαθάρισης περιουσιακών στοιχείων υπόκειται σε αυστηρά επαγγελματικά κριτήρια. Σύμφωνα με τον εταιρικό της σκοπό, η SGA οφείλει να διαχειρίζεται τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά τρόπο επικερδή και αποτελεσματικό. Ιδιαίτερα, η SGA οφείλει να επιτύχει την ανάκτηση πιστώσεων και να πωλήσει άλλα περιουσιακά στοιχεία, συγκεντρώνοντας το ανώτερο δυνατό ποσό εντός του συντομότερου χρονικού διαστήματος. Ακόμη και η ίδια η διαχείριση της SGA είναι υπό τον έλεγχο της Banca d'Italia. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η SGA συμπεριφέρεται σαν ένας ιδιώτης επενδυτής που επιδιώκει την ελαχιστοποίηση του κόστους πώλησης των περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, επιφυλάσσεται του δικαιώματος να εξετάσει το ενδεχόμενο να έχουν χορηγηθεί ενισχύσεις υπέρ των επιχειρήσεων- οφειλετών ή για τα περιουσιακά στοιχεία που μεταβιβάστηκαν στην SGA.

3.3. *Οι φορολογικές ελαφρύνσεις*

Όσον αφορά τις φορολογικές ελαφρύνσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 7 του άρθρου 3 του νόμου, οι ιταλικές αρχές δήλωσαν ότι πρόκειται για ιδιαίτερα μικρό ποσό, ύψους περίπου 36 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, το οποίο, μετά την αφαίρεση του φόρου εταιρειών, αντιστοιχεί σε καθαρό ποσό ύψους περίπου 17,2 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Οι εν λόγω αρχές υπογράμμισαν ότι το οικονομικό όφελος για την τράπεζα από τις εκχωρηθείσες απαιτήσεις ήταν ιδιαίτερα περιορισμένο και ότι το ίδιο αποτέλεσμα θα είχε επιτευχθεί εάν η τράπεζα είχε αποφασίσει να μην καταχωρήσει τις πράξεις μεταβίβασης, γεγονός το οποίο ήταν δυνατόν, καθότι η καταχώρηση αυτή είναι προαιρετική για τα μέρη. Στην περίπτωση εκχώρησης των υποκαταστημάτων, η καταχώρηση βαρύνει υποχρεωτικά τον αγοραστή. Από εμπορική άποψη, η ανάγκη της τράπεζας να εκχωρήσει επειγόντως τα περιουσιακά αυτά στοιχεία την θέτει σε θέση αδυναμίας έναντι του δυνητικού ή των δυνητικών αγοραστών, και είναι συνεπώς μάλλον απίθανο ότι η τράπεζα θα επωφεληθεί πλήρως ή μερικώς από τα φορολογικά πλεονεκτήματα που προκύπτουν για τον αγοραστή.

Ωστόσο, με βάση τα διαθέσιμα πληροφοριακά στοιχεία, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα εν λόγω μέτρα συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, αν και όχι ιδιαίτερα υψηλού ποσού. Όσον αφορά τα οφέλη από την εκχώρηση των απαιτήσεων, φαίνεται ότι η τράπεζα αποφάσισε να καταχωρήσει τις σχετικές πράξεις για να αυξήσει τη διαφάνεια των σχετικών συναλλαγών και να παράσχει συνεπώς διασφαλίσεις στους αγοραστές και στους άλλους πιστωτές της. Συνεπώς, κίνητρο της απόφασης αυτής ήταν η επιδίωξη να διευκολυνθεί η εκχώρηση των απαιτήσεων και να μειωθεί η αβεβαιότητα σχετικά με τη διαδικασία εξυγίανσης της τράπεζας. Συνεπώς, η απόφαση της τράπεζας έχει οικονομική σημασία.

Το ίδιο συμπέρασμα μπορεί να διατυπωθεί και για την πώληση των υποκαταστημάτων, δεδομένου ότι από οικονομική άποψη δεν αποκλείεται τα εν λόγω φορολογικά πλεονεκτήματα να αποφέρουν όφελος για την τράπεζα, καθώς η σχετική νομοθεσία προβλέπει ρητά ότι ο αγοραστής καταβάλλει το τέλος καταχώρησης. Δεδομένου ότι πρόκειται για παρέκκλιση από μέτρο γενικής ισχύος και εφαρμογής, η οποία περιλαμβάνεται σε νομικό μέσο που αποσκοπεί στην αναδιάρθρωση και τη διάσωση της τράπεζας, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το εν λόγω μέτρο συμπεριλήφθηκε στο διάταγμα με σκοπό την ενίσχυση της τράπεζας και τη διευκόλυνση της αναδιάρθρωσής της. Το ανώτατο ύψος καθαρής ενίσχυσης που περιέχεται στις εν λόγω φορολογικές ελαφρύνσεις ανέρχεται, όπως προαναφέρθηκε, σε 17 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η κρατική ενίσχυση που προκύπτει υπέρ της τράπεζας από τα προαναφερθέντα μέτρα κυμαίνεται μεταξύ 4 717 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών και 14 395 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Στην εκτίμηση του ποσού αυτού πρέπει να ληφθεί υπόψη η αξία των άμεσων και έμμεσων συμμετοχών του δημοσίου στην τράπεζα, οι οποίες ανέρχονται σε περίπου 2 500 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες: το καθαρό κόστος κρατικής ενίσχυσης ανέρχεται συνεπώς σε 2 217 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες περίπου, με δυνητικό ανώτατο όριο 11 895 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, εάν ληφθεί υπόψη ο συνολικός κίνδυνος της δομής διαχωρισμού.

4. **Στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών**

Η ελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και η ολοκλήρωση των χρηματαγορών καθιστούν τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές ολοένα και πιο ευαίσθητες στις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Ενίσχυση χορηγούμενη σε πιστωτικό όμιλο όπως η Banco di Napoli, η οποία χορηγεί πιστώσεις και άλλου είδους χρηματοδοτήσεις σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις διεθνείς αγορές και παράλληλα προσφέρει χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες ανταγωνιζόμενη άλλες ευρωπαϊκές τράπεζες επεκτείνοντας τις δραστηριότητές της στο εξωτερικό μέσω του δικτύου υποκαταστημάτων της εκτός της Ιταλίας, μπορεί αναμφίβολα να προκαλέσει στρέβλωση των ενδοκοινοτικών συναλλαγών. Η τάση αυτή θα ενισχυθεί με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος και με το οριστικό άνοιγμα των αγορών, στοιχεία τα οποία θα συμβάλλουν στην ενίσχυση του ανταγωνισμού μεταξύ των χωρών της Κοινότητας.

Πρέπει εξάλλου να τονιστεί ότι οι τράπεζες, παρά τη δυνατότητα που διαθέτουν να ασκούν και πέραν των εθνικών συνόρων τις δραστηριότητές τους, οι οποίες συνίστανται κυρίως στη συγκέντρωση καταθέσεων και στη χορήγηση δανείων, συχνά αντιμετωπίζουν εμπόδια στην προσπάθειά τους για επέκταση στο εξωτερικό. Τα εμπόδια αυτά οφείλονται συχνά στο καλώς και ευρέως εγκατεστημένο δίκτυο των εθνικών τραπεζών, γεγονός που καθιστά περισσότερο δαπανηρή την είσοδο στην αγορά ξένων ανταγωνιστών. Δεδομένου ότι η ελευθέρωση θα διευρύνει ολοένα και περισσότερο τις δυνατότητες των τραπεζών να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στα άλλα κράτη μέλη, όπως έχουν ήδη πράξει τράπεζες όπως η Crédit Lyonnais, η Deutsche Bank ή η Westdeutsche Landesbank, μια κρατική ενίσχυση υπέρ της συγκεκριμένης τράπεζας, που δραστηριοποιείται σε διεθνές ή εγχώριο επίπεδο, ενδέχεται να συρρικνώσει τις δυνατότητες αυτές. Οι ενισχύσεις που προορίζονται για τη διάσωση ακόμη και τοπικών τραπεζών, οι οποίες διαφορετικά θα είχαν αποσυρθεί από την αγορά λόγω της χαμηλής τους αποτελεσματικότητας και ανταγωνιστικής ικανότητας, ενδέχεται συνεπώς να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό σε κοινοτικό επίπεδο, δεδομένου ότι καθιστούν δυσχερέστερη την είσοδο των ξένων τραπεζών στην ιταλική αγορά.

Χωρίς τις εν λόγω ενισχύσεις, η τράπεζα θα έπρεπε πιθανώς να τεθεί υπό καθεστώς εκκαθάρισης. Στην περίπτωση αυτή η τράπεζα και τα περιουσιακά της στοιχεία ενδέχεται να είχαν εξαγοραστεί από έναν ή περισσότερους αλλοδαπούς ανταγωνιστές που θα επιθυμούσαν να αποκτήσουν σημαντική εμπορική παρουσία στην Ιταλία. Επιπλέον, η πελατεία της τράπεζας θα έπρεπε να αποταθεί σε άλλες τράπεζες, και ενδεχομένως σε ξένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Συνεπώς, πρέπει να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι οι ενισχύσεις υπέρ της τράπεζας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, δεδομένου ότι ενδέχεται να αποτελούν κρατικές ενισχύσεις που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές.

5. **Εκτίμηση του συμβιβάσιμου των κρατικών ενισχύσεων υπέρ της Banco di Napoli**

5.1. *Γενικές παρατηρήσεις*

Αφού έκρινε ότι τα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης υπέρ της τράπεζας συνιστούν κρατική ενίσχυση, η Επιτροπή οφείλει στο σημείο αυτό να εξετάσει αν οι εν λόγω ενισχύσεις μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφοι 2 και 3 της συνθήκης.

Στην υπό εξέταση περίπτωση, πρέπει κατ' αρχάς να υπογραμμιστεί ότι δεν πρόκειται ούτε για ενίσχυση κοινωνικού χαρακτήρα χορηγούμενη στους επιμέρους καταναλωτές, ούτε για ενίσχυση που χορηγείται για να διευκολυνθεί η ανάπτυξη ορισμένων ιταλικών περιοχών. Δεν πρόκειται επίσης ούτε για ενίσχυση με σκοπό την άρση σοβαρής διαταραχής της ιταλικής οικονομίας, δεδομένου ότι η ενίσχυση χορηγείται για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ένα μεμονωμένο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, η τράπεζα, και όχι των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν όλοι οι δραστηριοποιούμενοι στον εν λόγω τομέα φορείς. Οι αιτίες των ζημιών της τράπεζας εντοπίζονται στο ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα και, σε μεγάλο βαθμό, είναι μάλλον το αποτέλεσμα της επιθετικής εμπορικής και πιστωτικής πολιτικής που ακολούθησε η τράπεζα χωρίς επισταμένο έλεγχο των κινδύνων. Συνεπώς, η ενίσχυση δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε ότι εξυπηρετεί το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον.

Μπορεί μόνο να ληφθεί υπόψη η παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο γ). Το συμβιβάσιμο των εν λόγω ενισχύσεων πρέπει να εκτιμηθεί σύμφωνα με ειδικούς κανόνες που αφορούν τις ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση [6]. Σύμφωνα με τη γενική αρχή που διέπει τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ των προβληματικών επιχειρήσεων, η ενίσχυση θεωρείται συμβιβάσιμη εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων:

1. η εκπόνηση και υποβολή σχεδίου αναδιάρθρωσης το οποίο θα βασίζεται σε ρεαλιστικές υποθέσεις εργασίας και θα είναι ικανό να αποκαταστήσει, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, την ελάχιστη απαιτούμενη αποδοτικότητα των επενδυθέντων κεφαλαίων και να διασφαλίσει, με τον τρόπο αυτόν, την μακροπρόθεσμη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα της επιχείρησης·

2. η προσφορά επαρκών αντισταθμίσεων προκειμένου να εξουδετερωθούν οι στρεβλωτικές επιπτώσεις που έχει η ενίσχυση στον ανταγωνισμό και να θεωρηθεί επομένως ότι η ενίσχυση δεν είναι αντίθετη προς το κοινό συμφέρον·

[6] Βλέπε υποσημείωση 5.

3. η αναλογικότητα της ενίσχυσης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους και ο περιορισμός του ύψους της ενίσχυσης στο αυστηρά ελάχιστο απαραίτητο όριο για την αναδιάρθρωση, ώστε την προσπάθεια εξυγίανσης να επωμιστεί, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, η ίδια η επιχείρηση·

4. η πλήρης εκτέλεση του σχεδίου αναδιάρθρωσης και η εφαρμογή κάθε άλλου μέτρου που προβλέπεται στην τελική απόφαση της Επιτροπής·

5. η καθιέρωση συστήματος ελέγχου για την τήρηση του προηγούμενου όρου.

Βάσει των κανόνων που διέπουν τις ενισχύσεις αναδιάρθρωσης, η Επιτροπή θεωρεί ότι η χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων θα πρέπει κανονικά να είναι απαραίτητη για μία και μόνη φορά.

5.2. *Ανάλυση του σχεδίου αναδιάρθρωσης*

Το σχέδιο αναδιάρθρωσης της τράπεζας εκπονήθηκε από το πιστωτικό ίδρυμα με τη συνδρομή της τράπεζας επενδύσεων Rothschild, δηλαδή του συμβούλου που όρισε το δημόσιο. Ένα πρώτο σχέδιο ήταν έτοιμο στα τέλη του Ιουνίου 1996· το σχέδιο αυτό περιλάμβανε διάφορα μέτρα, ένα μέρος από τα οποία είχε ήδη αρχίσει να εφαρμόζεται από τις αρχές τον 1996. Στο σχέδιο αυτό προστέθηκαν περισσότερο λεπτομερή στοιχεία στα τέλη του Νοεμβρίου 1996 προκειμένου να καταστεί δυνατή η ιδιωτικοποίηση της τράπεζας πριν από το τέλος του έτους. Στο νέο σχέδιο προβλεπόταν η μεταβίβαση, σε εταιρεία διαχωρισμού, περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας ύψους περίπου 12 400 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, η θέσπιση αυστηρότερης πολιτικής κάλυψης των κινδύνων, η ενίσχυση του προγράμματος για μείωση του προσωπικού και των γενικών εξόδων.

Το σχέδιο ορθώς εντοπίζει κατ' αρχάς τους λόγους αφερεγγυότητας της τράπεζας, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται μια σειρά διαρθρωτικών, χρηματοοικονομικών και διαχειριστικών ελλείψεων, καθώς και ελλείψεων στο επίπεδο του στρατηγικού προγραμματισμού του ιδρύματος. Ιδιαίτερα, όσον αφορά τη διοίκηση, διαπιστώνεται μια ακατάλληλη διαχείριση του προσωπικού, μια περίπλοκη οργανωτική δομή, ακατάλληλα συστήματα πληροφόρησης, μη ανεπτυγμένη εμπορική δραστηριότητα και επικίνδυνη χρηματοοικονομική διαχείριση. Από την άποψη της στρατηγικής ανάπτυξης, η ανάλυση φανερώνει την ανομοιογενή γεωγραφική επέκταση, την εφαρμογή ανεξέλεγκτης πιστωτικής πολιτικής, την μη ολοκληρωμένη παρουσία στο εξωτερικό, την πραγματοποίηση επενδύσεων σε εξαιρετικά επικίνδυνες πράξεις, την απουσία καινοτόμων προϊόντων. Οι ελλείψεις αυτές προκάλεσαν σοβαρά οικονομικά και χρηματοδοτικά προβλήματα, τα οποία οδήγησαν στην εμφάνιση ζημιών στο χαρτοφυλάκιο πιστώσεων, σε ανεπαρκή ίδια κεφάλαια, σε χαμηλή αποδοτικότητα και σε έλλειψη ρευστότητας. Ιδιαίτερα, οι ζημίες από πιστώσεις επέτειναν τη χρηματοοικονομική ανισορροπία της εκμετάλλευσης (μείωση του περιθωρίου επιτοκίου και ετήσιες ζημίες) και την ανισορροπία στο επίπεδο της καθαρής θέσης (αύξηση των μη παραγωγικών στοιχείων του ενεργητικού και μείωση της καθαρής θέσης) με την υπερβολική προσφυγή στη διατραπεζική αγορά. Η επέκταση του δικτύου υποκαταστημάτων ήταν ανεξέλεγκτη: τα ιδρυθέντα υποκαταστήματα στη βόρειο Ιταλία, όπου ο τραπεζικός ανταγωνισμός είναι ιδιαίτερα έντονος, δεν απέδωσαν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, λόγω των εξαιρετικά χαμηλών περιθωρίων, των υπερβολικά υψηλών κινδύνων και του υπέρογκου διαρθρωτικού κόστους. Το κόστος του προσωπικού ήταν δυσανάλογο σε σχέση με τα άλλα πιστωτικά ιδρύματα της περιοχής αυτής, καθώς και με την εξέλιξη τόσο της τοπικής όσο και της παγκόσμιας αγοράς.

Το σχέδιο αναδιάρθρωσης συνίσταται σε μια ανταγωνιστική και διαφανή πράξη ιδιωτικοποίησης σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα, πριν ακόμη οριστικοποιηθεί η εξυγίανση, με χορήγηση ιδίων κεφαλαίων των οποίων το ύψος ήταν πολύ κατώτερο από το ελάχιστο επίπεδο που προβλέπουν οι σχετικοί κανόνες, μεταφέροντας έτσι την υποχρέωση εισφοράς νέων κεφαλαίων στην τράπεζα στους δυνητικούς αγοραστές της. Γενικά, η Επιτροπή εκτιμά τις πρακτικές αυτού του είδους καθότι διασφαλίζουν κατ' αρχήν την οριστική επίλυση του προβλήματος εξυγίανσης της τράπεζας για το δημόσιο και συμβάλλουν στη μεταρρύθμιση του συνολικού συστήματος ελέγχου της διαχείρισης («corporate governance») της τράπεζας, το οποίο αποτέλεσε την αιτία των ζημιών του ομίλου. Η Επιτροπή θεωρεί κατάλληλη τη λύση αυτή καθότι επιτρέπει την ανασύσταση ενός αποτελεσματικότερου συστήματος ελέγχου που θα βασίζεται στη διεξαγωγή δραστηριοτήτων χωρίς στρέβλωση της αγοράς.

Σχετικά με το θέμα αυτό υπογραμμίζεται ότι η τράπεζα, με την έμμεση ή άμεση στήριξη του κράτους, εφάρμοσε κατά το τελευταία έτη μια μη συνετή πολιτική η οποία αποδείχθηκε εξαιρετικά ζημιογόνα. Η συμπεριφορά αυτή δεν είναι καθόλου ενδεδειγμένη για δύο λόγους: κατ' αρχάς, διότι η αναποτελεσματικότητα του συστήματος «corporate governance», οδήγησε στην αισθητή αύξηση του τελικού ποσού των απαραίτητων σήμερα ενισχύσεων, δεδομένου του παθητικού ρόλου των κυριότερων μετόχων, συμβάλλοντας επίσης στην εμφάνιση ενός προβλήματος ηθικού κινδύνου («moral hazard»)(7)· κατά δεύτερο λόγο, διότι στον τραπεζικό τομέα οι συνέπειες μιας εσφαλμένης ή μη συνετής συμπεριφοράς εμφανίζονται γενικώς μετά την παρέλευση ορισμένου χρονικού διαστήματος, δεδομένου ότι απαιτείται μακρύτερο χρονικό διάστημα μεταξύ της ανάληψης υπέρμετρων κινδύνων και της εμφάνισης χρηματοοικονομικών ζημιών· γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο είναι δυνατό να εφαρμοστούν ριψοκίνδυνες πολιτικές επί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα με αποτέλεσμα σοβαρότερων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

(7) Όσον αφορά τον ηθικό κίνδυνο, πρέπει να σημειωθεί ότι όσο σημαντικότερα είναι τα διαχειριστικά σφάλματα τόσο περισσότερο ενισχύεται η επιχείρηση που τα διέπραξε.

Το σχέδιο αναδιάρθρωσης αφορά όλα τα αδύνατα σημεία της τράπεζας, με σκοπό την εξυγίανση της λειτουργικής της δομής, την αποκατάσταση της περιουσιακής, χρηματοοικονομικής ισορροπίας και της αποδοτικότητας, καθώς και την ιδιωτικοποίησή της σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Ιδιαίτερα, το κοινωνικό σχέδιο προβλέπει τη μείωση του προσωπικού κατά 2 480 άτομα, από τα οποία περίπου 1 000 απομακρύνθηκαν το 1996 και άλλα τόσα το 1997. Σύμφωνα με τις διατάξεις του διατάγματος, το μέσο κόστος ανά εργαζόμενο, το οποίο ανερχόταν σε 125 εκατομμύρια ιταλικές λίρες το 1996, θα μειωθεί στο μέσο επίπεδο του ιταλικού τραπεζικού συστήματος το οποίο είναι 117 εκατομμύρια ιταλικές λίρες. Τα διοικητικά έξοδα έπρεπε να μειωθούν κατά 12 % το 1997 και κατά 9 % το 1998.

Πίνακας 3

Επιχειρηματικό σχέδιο της Banco di Napoli

(σε δισ. LIT)

	1995	1996	1997	1998	1999
Περιθώριο επιτοκίου	1 961	1 635	1 597	[...] (*)	[...] (*)
Περιθώριο υπηρεσιών	534	621	649	[...] (*)	[...] (*)
Συνολικό περιθώριο διαμεσολάβησης	2 495	2 256	2 246	[...] (*)	[...] (*)
Έξοδα προσωπικού	– 1 512	– 1 540	– 1 322	[...] (*)	[...] (*)
Άλλα διοικητικά έξοδα	– 613	– 550	– 518	[...] (*)	[...] (*)
Σύνολο γενικών εξόδων	– 2 125	– 2 090	– 1 840	[...] (*)	[...] (*)
Ακαθάριστο αποτέλεσμα εκμετάλλευσης	370	166	406	[...] (*)	[...] (*)
Ζημίες από πιστώσεις και προβλέψεις	– 3 112	– 1 533	– 202	[...] (*)	[...] (*)
Άλλες προβλέψεις	– 382	– 500	– 270	[...] (*)	[...] (*)
Έκτακτα καθαρά έσοδα	– 24	201	90	[...] (*)	[...] (*)
Σύνολο άλλων στοιχείων	– 3 518	– 1 832	– 382	[...] (*)	[...] (*)
Αποτέλεσμα προ φόρων	– 3 148	– 1 665	23	[...] (*)	[...] (*)
Φόρος	– 8	– 4	– 4	[...] (*)	[...] (*)
Καθαρό αποτέλεσμα	– 3 156	– 1 669	19	[...] (*)	[...] (*)

(*) Τμήματα του παρόντος κειμένου διατυπώθηκαν κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζουν τη μη διάδοση εμπιστευτικών πληροφοριών· τα εν λόγω τμήματα περιβάλλονται από αγκύλες και υποδηλώνονται με αστερίσκο.

Οι υποθέσεις στις οποίες βασίζεται το σχέδιο φαίνονται να είναι αρκούντως ρεαλιστικές. Προβλέπουν τη μείωση των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων κατά περίπου 300 σημεία βάσης μεταξύ του 1996 και του 1999, καθώς και τη μείωση του περιθωρίου επιτοκίου μεταξύ δανείων και καταθέσεων κατά περίπου 130 σημεία βάσης. Το ποσοστό αύξησης των πόρων παραμένει χαμηλό, ενώ αναμένεται ότι οι πιστώσεις θα σημειώσουν πιο αισθητή άνοδο. Το περιθώριο διαμεσολάβησης διατηρείται σε ικανοποιητικά επίπεδα χάρη στην αύξηση των προμηθειών, το ποσοστό των οποίων στο περιθώριο διαμεσολάβησης αναμένεται να ανέλθει και να ευθυγραμμιστεί στα υψηλότερα επίπεδα που χαρακτηρίζουν τις πιο εκτεθειμένες στον ανταγωνισμό τράπεζες. Ωστόσο, η επιστροφή σε κατάσταση κερδοφορίας δεν φαίνεται να βασίζεται σε αύξηση του περιθωρίου διαμεσολάβησης, το οποίο παραμένει κατώτερο από το αντίστοιχο επίπεδο του 1995, αλλά στη μείωση των γενικών εσόδων και του κόστους των πιστώσεων. Μπορεί έτσι να διασφαλιστεί μεταγενέστερα η επιβεβαίωση των προβλέψεων, τηρουμένων των αναλογιών, καθότι η εν λόγω βελτίωση βασίζεται σε στοιχεία που σε μεγάλο βαθμό βρίσκονται υπό τον έλεγχο της επιχείρησης και δεν εξαρτώνται από την ανάπτυξη της αγοράς και την αύξηση του κύκλου εργασιών. Η μείωση των προβλέψεων αντικατοπτρίζει προφανώς τη μεταβίβαση των μη αποδοτικών πιστώσεων στη δομή διαχωρισμού και τη μείωση των περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, το σχέδιο προβλέπει επίσης την προσαρμογή του επιτοκίου των μη αποδοτικών πιστώσεων σε πιο «φυσιολογικά» επίπεδα.

Το επιτόκιο για το δάνειο της τράπεζας προς τη δομή διαχωρισμού δεν καθορίστηκε κατά τρόπο αυστηρό, αλλά βασίστηκε σε σύστημα προσαρμογής βάσει δεικτών το οποίο το συνδέει με τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια της αγοράς κατά το προηγούμενο έτος (βλέπε το προηγούμενο σημείο 2.2). Σε μια περίοδο μείωσης των επιτοκίων, ένας τέτοιου είδους μηχανισμός φαίνεται να προσφέρει στην τράπεζα επαρκή απόδοση, λαμβάνοντας υπόψη το συνήθως υψηλότερο επιτόκιο των πιστώσεων στην πελατεία,καθώς και το κόστος του κεφαλαίου.

Από την ανάλυση των διαβιβασθέντων εγγράφων προκύπτει το συμπέρασμα ότι το σχέδιο εξυγίανσης της τράπεζας είναι κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Η συνδρομή μιας τράπεζας διεθνών επενδύσεων όπως η Rothschild, διασφαλίζει ότι τα βασικά προβλήματα της τράπεζας λήφθηκαν δεόντως υπόψη. Πράγματι, οι παρεμβάσεις που αφορούν την αναδιάρθρωση επικεντρώνονται στις κυριότερες πτυχές της καθημερινής διαχείρισης (προσωπικό, οργάνωση, πληροφορική, εμπορικό τμήμα), της στρατηγικής ανάπτυξης (επιλογή της πελατείας, γεωγραφική ανάπτυξη, καινοτομίες στο επίπεδο των προϊόντων) και της χρηματοοικονομικής διάρθρωσης (ίδια κεφάλαια, ποιότητα των πιστώσεων, αποδοτικότητα, ρευστότητα). Τα μέτρα αναδιάρθρωσης έχουν ήδη αρχίσει να εφαρμόζονται στο μεγαλύτερο μέρος τους και, πιο συγκεκριμένα, η μείωση του κόστους εργασίας ανά εργαζόμενο είναι σημαντική. Τα έξοδα του εν ενεργεία προσωπικού μειώθηκαν το 1997 κατά 142 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες (μείωση κατά 11 %)· οι δαπάνες για συντάξεις μειώθηκαν κατά 83 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες (μείωση κατά 36 %).

Τα αποτελέσματα που σημείωσε η τράπεζα το 1997 επιβεβαιώνουν την υπό εξέλιξη διαδικασία εξυγίανσης και είναι ανώτερα των προβλέψεων του επιχειρηματικού σχεδίου, και αυτό παρά τη μείωση του όγκου δραστηριοτήτων. Ήδη μετά τους πρώτους έξι μήνες, το καθαρό απο-

τέλεσμα (16,8 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες) ήταν ανώτερο των προβλέψεων και ανερχόταν στο προβλεπόμενο επίπεδο για το τέλος του έτους. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1997 επιβεβαιώθηκε εκ νέου η ανάκαμψη και η τράπεζα έκλεισε το έτος με καθαρό κέρδος ύψους 142 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, το οποίο ήταν υψηλότερο του αναμενόμενου αποτελέσματος, παρέχοντας στην τράπεζα τη δυνατότητα διανομής μερίσματος στους κατόχους μετοχών ταμιευτηρίου. Ιδιαίτερα, από τους λογαριασμούς προκύπτει ότι η τράπεζα ήταν σε θέση να αναχαιτίσει αν όχι να αναστρέψει την πορεία μείωσης του περιθωρίου διαμεσολάβησης, χάρη στην αύξηση των καθαρών προμηθειών και στη σταθεροποίηση των περιθωρίων επιτοκίου. Η θεαματική συρρίκνωση των γενικών εξόδων, χάρη ιδιαίτερα στη λήψη ριζικών μέτρων για συμπίεση του κόστους προσωπικού, φαίνεται να συμβαδίζει με τις προβλέψεις του σχεδίου. Από τις εξελίξεις αυτές προκύπτει το συμπέρασμα ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης της τράπεζας είναι πλήρως σε θέση να προσφέρει κατά τα επόμενα έτη τα αναμενόμενα αποτελέσματα, ή ακόμη και να τα βελτιώσει.

Η αξιοπιστία του σχεδίου αναδιάρθρωσης της τράπεζας επιβεβαιώθηκε από την πλήρη συμμετοχή των ιδιωτών μετόχων στην πράξη αύξησης των ιδίων κεφαλαίων που πραγματοποιήθηκε μετά την ιδιωτικοποίηση. Στην πράξη αυτή, της οποίας το συνολικό ύψος ανήλθε περίπου σε 900 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, δεν συμμετείχε το δημόσιο, ενώ αντίθετα υψηλή ήταν η συμμετοχή των ιδιωτών μετόχων, ιδίως της INA ([8]). Σχετικά με το θέμα αυτό, η Επιτροπή θεωρεί ότι η πλειοψηφική συμμετοχή της INA και των ιδιωτών μετόχων στην πράξη αυτή διασφαλίζει τον εμπορικό της χαρακτήρα και προσφέρει υψηλή αξιοπιστία στο σχέδιο αναδιάρθρωσης της τράπεζας.

Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, η μακροπρόθεσμη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα, η οποία ήδη διασφαλίζεται χάρη στα μέτρα του σχεδίου αναδιάρθρωσης, θα εξασφαλιστεί και στην περίπτωση συγχώνευσης με την BNL. Οι εν λόγω αρχές υπογράμμισαν τις θετικές επιπτώσεις που θα έχουν οι συνεργίες των δύο τραπεζών στο δείκτη αποδοτικότητας της τράπεζας, καθώς και τις αξιόλογες προσπάθειες αναδιάρθρωσης της BNL ενόψει του σχεδίου ιδιωτικοποίησης. Σχετικά με το θέμα αυτό, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ήδη υπό εξέλιξη διαδικασία ιδιωτικοποίησης της BNL αποκλείει τον κίνδυνο μεταβίβασης του ελέγχου της τράπεζας από την ιδιωτική εταιρεία (την INA) στη δημόσια επιχείρηση (BNL) και, συνεπώς, μειώνει το ενδεχόμενο να υπάρξει ανάγκη εισφοράς περαιτέρω κρατικών πόρων σε περίπτωση ελλιπούς υλοποίησης των προβλέψεων του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Αντίθετα, η ιδιωτικοποίηση της BNL επιβεβαιώνει την οριστική μεταβίβαση του ελέγχου της τράπεζας σε ιδιώτες επενδυτές.

Όσον αφορά το ενδεχόμενο συγχώνευσης μεταξύ της τράπεζας και της BNL ως αποτέλεσμα της ιδιωτικοποίησης της τελευταίας, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι στο στάδιο αυτό υφίστανται ακόμη αβεβαιότητες όσον αφορά τον ακριβή χρόνο πραγματοποίησης αυτού του σχεδίου. Σε κάθε περίπτωση, εάν το σχέδιο πρόκειται να πραγματοποιηθεί, όπως προβλέπει το διάταγμα της 21ης Ιανουαρίου 1998, λαμβανομένων υπόψη των περιουσιακών στοιχείων των δύο τραπεζών και των χρηματιστηριακών τιμών, η συγχώνευση θα οδηγήσει στη δημιουργία μιας νέας τράπεζας στης οποίας το μετοχικό κεφάλαιο πλειοψηφική συμμετοχή θα κατέχουν ιδιώτες ενώ το κράτος θα διατηρήσει μια μειοψηφική συμμετοχή.

Ωστόσο, η Επιτροπή επεδίωξε να ελέγξει εάν το ενδεχόμενο συγχώνευσης με την BNL θα είχε επιβλαβείς συνέπειες στην αποδοτικότητα της νέας τράπεζας που θα προέκυπτε από την συγχώνευση, και κατά συνέπεια της τράπεζας. Πράγματι, η BNL σημείωσε κατά τις τελευταίες χρήσεις χαμηλή αποδοτικότητα η οποία, ελλείψει συμπληρωματικών στοιχείων, δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων της νέας τράπεζας που θα προκύψει από την συγχώνευση της BNL και της τράπεζας θα είναι αποδεκτή από έναν ιδιώτη επενδυτή που δραστηριοποιείται σε οικονομία της αγοράς. Οι ιταλικές αρχές υπογράμμισαν σχετικά με το θέμα αυτό ότι η BNL εφαρμόζει σημαντικό σχέδιο αναδιάρθρωσης, το κόστος του οποίου θα επωμιστεί η ίδια η τράπεζα πριν από τη συγχώνευση. Ιδιαίτερα, η BNL σχημάτισε ήδη σημαντικές προβλέψεις για τα περιουσιακά στοιχεία και το κόστος αναδιάρθρωσης, γεγονός το οποίο οδήγησε σε αντίστοιχη μείωση της καθαρής θέσης. Είναι συνεπώς λογικό να θεωρηθεί ότι η συγχώνευση δεν θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αποδοτικότητα της νέας τραπεζικής οντότητας σε σχέση με τις εκτιμήσεις που αφορούν μόνο την τράπεζα· σε πιο μακροπρόθεσμη βάση, μπορεί να αναμένεται ότι η εν λόγω συγχώνευση θα έχει θετικές επιπτώσεις.

Ιδιαίτερα, η τράπεζα επενδύσεων Rothschild υπέβαλε στην Επιτροπή έκθεση στην οποία υπογραμμίζονται τα πραγματοποιηθέντα από την τράπεζα σχέδια από το 1993, όταν ορίστηκε νέα δευθυντική ομάδα. Πέρα από τις προαναφερθείσες προβλέψεις, η BNL εμφανίζει αξιόλογες ενδείξεις διαρθρωτικής εξυγίανσης. Σύμφωνα με τις ακολουθούμενες στρατηγικές, η τράπεζα κατόρθωσε να αναχαιτίσει την κάμψη του περιθωρίου επιτοκίου και να το σταθεροποιήσει στο επίπεδο του τραπεζικού συστήματος, ενώ παράλληλα κατόρθωσε να βελτιώσει τα έσοδα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, χάρη στην ανάκαμψη των δραστηριοτήτων στον τομέα της διαχείρισης αποταμιεύσεων και στον ασφαλιστικό τομέα· από την πλευρά του κόστους, η BNL μείωσε το κόστος εργασίας σε πραγματικές τιμές χάρη στη μείωση του αριθμού των εργαζομένων. Το υπό εφαρμογή σχέδιο αναδιάρθρωσης, το οποίο προβλέπει μεταξύ άλλων την περαιτέρω μείωση του κόστους και του προσωπικού (— 3 700 εργαζόμενοι στην τριετία 1998-2000) αφήνει να διαφανούν ευνοϊκές προοπτικές βελτίωσης, κατά τα προσεχή έτη, των μέχρι σήμερα επιτευχθέντων αποτελεσμάτων.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της τράπεζας Rothschild, στην περίπτωση συγχώνευσης μεταξύ της τράπεζας και της BNL τα αποτελέσματα της τράπεζας θα επηρεαστούν θετικά από την πράξη συγχώνευσης. Η συγχώνευση μεταξύ των δύο τραπεζών ενδέχεται να οδηγήσει σε σημαντικές συνεργίες της τάξης των 500 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών περίπου, λαμβανομένης υπόψη της γεωγραφικής και λειτουργικής συμπληρωματικότητας των δύο τραπεζών. Η συγχώνευση θα επιτρέψει την επίτευξη συνεργιών στο επίπεδο του προσωπικού, των υπο-

([8]) Ο ιδιωτικός χαρακτήρας της INA καθορίστηκε βάσει των πληροφοριών που απέστειλαν οι ιταλικές αρχές σχετικά με τους μετόχους της εν λόγω εταιρείας, από τα οποία προκύπτει ιδίως η σημαντική παρουσία ιδιωτικών θεσμικών επενδυτών που διαθέτουν και τα σχετικά δικαιώματα ψήφου.

λοίπων γενικών εξόδων και των μη χρηματοοικονομικών εσόδων. Ιδιαίτερα, οι συνεργίες αναμένεται να ανέλθουν σε 240 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες περίπου, όσον αφορά το προσωπικό (το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 47,5 % του συνολικού κόστους του προσωπικού), μέσω της μείωσης των απασχολούμενων στις γενικές διευθύνσεις και την ορθολογική οργάνωση των δικτύων υποκαταστημάτων στην Ιταλία και στο εξωτερικό· 125 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες από άλλα γενικά έξοδα (το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 25 % των συνολικών γενικών εξόδων) και 140 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες από μη χρηματοοικονομικά έσοδα (το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 27,5 % του συνόλου) ιδιαίτερα στους λογαριασμούς των χρηματοοικονομικών κερδών και των προμηθειών.

Σε σύγκριση με άλλες περιπτώσεις συγχωνεύσεων, οι χρησιμοποιηθείσες εδώ υποθέσεις φαίνεται να είναι αρκούντως μετριοπαθείς. Εκτιμάται ότι οι συνεργίες θα συμβάλλουν στη μείωση κατά 30 % περίπου του λειτουργικού κόστους, όταν σε άλλες περιπτώσεις, που αφορούσαν ιδίως ιταλικές και βρετανικές τράπεζες, οι επιτευχθείσες συνεργίες οδήγησαν στην κατά 35 % περίπου μείωση του λειτουργικού κόστους.

Συνεπώς, σε περίπτωση συγχώνευσης με την BNL, ο δείκτης αποδοτικότητας του κεφαλαίου της τράπεζας ενδέχεται να αυξηθεί από 7,6 σε 11,6 %. Το επίπεδο αυτό επαρκεί για να διασφαλίσει την μακροπρόθεσμη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα της νέας τράπεζας. Είναι προφανές ότι η επίτευξη ενός τέτοιου αποτελέσματος εξαρτάται, όπως υπογράμμισε και η τράπεζα επενδύσεων Rothschild, από την πλήρη εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης της τράπεζας και από την υλοποίηση της συγχώνευσης μεταξύ της τράπεζας και της BNL. Σε κάθε περίπτωση, η μεταβίβαση της τράπεζας στον όμιλο INA/BNL, με την πλειοψηφική συμμετοχή της INA, θα διασφαλίσει την μακροπρόθεσμη χρηματοοικονομική αποδοτικότητα της τράπεζας ακόμη και χωρίς την τυπική συγχώνευση μεταξύ της τράπεζας και της BNL.

Λαμβανομένων υπόψη των προαναφερόμενων στοιχείων, η Επιτροπή θεωρεί ότι σε περίπτωση συγχώνευσης μεταξύ των δύο τραπεζών θα διασφαλιστεί η χρηματοοικονομική αποδοτικότητα του συνόλου τράπεζα-BNL και ότι δεν θα υπάρξει πλέον προσφυγή σε μέτρα στήριξης εκ μέρους του δημοσίου.

5.3. *Αναλογικότητα της ενίσχυσης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους*

Όσον αφορά την τήρηση των υπόλοιπων όρων που προβλέπονται στους κανόνες για τις ενισχύσεις αναδιάρθρωσης, η Επιτροπή θεωρεί ότι η τράπεζα συμβάλλει σημαντικά με δικούς της πόρους στην κάλυψη του κόστους αναδιάρθρωσης. Υπενθυμίζεται σχετικά ότι η τράπεζα κάλυψε το κόστος των προβλέψεων για όλες τις δεσμεύσεις που μεταβιβάστηκαν στη δομή διαχωρισμού, ύψους περίπου 4 400 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, ποσό δηλαδή υπερδιπλάσιο της αύξησης κεφαλαίου εκ μέρους του δημοσίου. Στο ποσό αυτό πρέπει να προστεθούν οι εκχωρήσεις, πλην της δομής διαχωρισμού, μεσοπρόθεσμων πιστώσεων ύψους 5 300 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών σε δύο έτη (1995) και 1996), συμμετοχών, ιδίως χρηματοοικονομικών, ύψους περίπου 210 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών και ακινήτων ύψους περίπου 230 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών.

Στο πλαίσιο της αρχής περί περιορισμού της ενίσχυσης στο αυστηρά ελάχιστο απαραίτητο επίπεδο πρέπει να καταβληθεί μέριμνα προκειμένου, αφενός, η τράπεζα να διαθέτει επαρκή ίδια κεφάλαια ώστε να ανταποκρίνεται ως προς τις κανονιστικές της υποχρεώσεις και, αφετέρου, να μην έχει στη διάθεσή της ίδια κεφάλαια ανώτερα από το αυστηρά ελάχιστο απαραίτητο επίπεδο. Σχετικά με το θέμα αυτό, η Επιτροπή σημειώνει ότι το ελάχιστο επίπεδο κεφαλαιοποίησης πρέπει να εκτιμηθεί λαμβάνοντας υπόψη το ότι την παρέμβαση του δημοσίου ενδέχεται να ακολουθήσει η εισφορά απαραίτητων πρόσθετων κεφαλαίων εκ μέρους άλλων μετόχων. Παραδείγματος χάριν, σε περίπτωση ιδιωτικοποίησης σε σύντομο χρονικό διάστημα μέσω προκήρυξης σχετικού διαγωνισμού, μπορεί να θεωρηθεί ότι για την τήρηση των κανονιστικών υποχρεώσεων θα μεριμνήσει ο δυνητικός αγοραστής.

Σχετικά με το θέμα, αυτό η Επιτροπή σημειώνει κατ' αρχάς ότι η εισφορά κεφαλαίων εκ μέρους του δημοσίου, η οποία ανήλθε σε δύο δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, δεν επαρκεί πλέον για την αποκατάσταση του συντελεστή φερεγγυότητας στα απαιτούμενα επίπεδα, λόγω των ζημιών που σημειώθηκαν στα τέλη του 1996 και είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση της καθαρής θέσης της τράπεζας σε περίπου 1 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες. Η τήρηση του απαιτούμενου επιπέδου κεφαλαιοποίησης του ομίλου διασφαλίστηκε από τους αγοραστές και από άλλους ιδιώτες μετόχους οι οποίοι εισέφεραν κεφάλαια στην τράπεζα κατά τη διάρκεια του 1997. Πρέπει συνεπώς να θεωρηθεί ότι η παρέμβαση του δημοσίου περιορίστηκε πραγματικά στο αυστηρά ελάχιστο απαραίτητο επίπεδο.

5.4. *Η προσφορά αντισταθμίσεων*

Όσον αφορά τις αντισταθμίσεις για την αποζημίωση των ανταγωνιστών από τις στρεβλωτικές επιπτώσεις που θα έχουν οι ενισχύσεις, πρέπει να υπενθυμιστεί η πολιτική της Επιτροπής στο θέμα αυτό. Ο σκοπός των αντισταθμίσεων, όπως προβλέπεται από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της διάσωσης και της αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων, είναι η εξουδετέρωση, στο μέτρο του δυνατού, των αρνητικών επιπτώσεων στους ανταγωνιστές. Σε διαφορετική περίπτωση οι ενισχύσεις θα ήταν «αντίθετες προς το κοινό συμφέρον» και θα ήταν αδύνατο να εφαρμοστούν οι παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 92 παράγραφος 3 σημείο γ).

Οι αντισταθμίσεις θα πρέπει βασικώς να αντιπροσωπεύουν πρόσθετη προσπάθεια της δικαιούχου επιχείρησης σε σχέση με τις πράξεις στο πλαίσιο της απαραίτητης αναδιάρθρωσης για την εξυγίανσή της. Συνεπώς, πρέπει να πρόκειται κατ' αρχάς για μέτρα που δεν χρηματοδοτούνται, άμεσα ή έμμεσα, από κρατικές ενισχύσεις.

Η Επιτροπή υπογράμμισε σε πρόσφατη τραπεζική υπόθεση ότι είναι δυνατό να εκτιμηθεί η θεωρητική στρέβλωση του ανταγωνισμού που προκαλούν οι ενισχύσεις. Στον τραπεζικό τομέα η ύπαρξη και εφαρμογή υποχρέωσης όσον αφορά τη φερεγγυότητα, με την οποία καθορίζεται άμεση σχέση μεταξύ των κεφαλαίων μιας τράπεζας και των δεσμεύσεων που μπορεί να αναλάβει, σταθμισμένων ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου της καθεμιάς, παρέχει τη δυνατότητα να υπολογιστεί κατά τρόπο άμεσα η δυνατή θεωρητική επίπτωση από την αύξηση του κεφαλαίου μιας τράπεζας στο επίπεδο των δραστηριοτήτων της. Σύμφωνα με την οδηγία 89/647/ΕΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων ([9]), όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 96/10/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([10]), η εν λόγω υποχρέωση φερεγγυότητας είναι ίδια για όλες τις τράπεζες στην Ευρώπη, απλουστεύοντας έτσι την αξιολόγηση της επίπτωσης από μια αύξηση του κεφαλαίου ή από ενίσχυση με ανάλογη συνέπεια. Εάν οι ενισχύσεις χορηγούνται υπό μορφή αυξήσεων κεφαλαίου, η στρέβλωση του ανταγωνισμού μπορεί να υπολογιστεί, εντελώς ενδεικτικά, σε όρους περιουσιακών στοιχείων σταθμισμένων με τον αντίστοιχο συντελεστή κινδύνου. Παραδείγματος χάρη, μια εισφορά κεφαλαίου της τάξης του ενός δισεκατομμυρίου ιταλικών λιρών ή η εφαρμογή μέτρου ισοδύναμου αποτελέσματος, με αμετάβλητες τις υπόλοιπες συνθήκες, επιτρέπει σε μια τράπεζα να αυξήσει το επίπεδο των σταθμισμένων περιουσιακών της στοιχείων (λαμβανομένης υπόψη της υποχρέωσης τήρησης του συντελεστή φερεγγυότητας, σύμφωνα με την οποία η τράπεζα οφείλει να διατηρήσει τον ελάχιστο συντελεστή φερεγγυότητας στο 8 %· ο συντελεστής αυτός πρέπει να υπολογιστεί βάσει των ιδίων κεφαλαίων που αποτελούνται τουλάχιστον κατά το ήμισυ από βασικά ίδια κεφάλαια) κατά ένα ποσό που κυμαίνεται μεταξύ 12,5 και 25 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι ενισχύσεις, οι οποίες ανέρχονται σε περίπου 2 217 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, ήταν, στα τέλη του 1994, ίσες με το ήμισυ περίπου των απαιτούμενων ιδίων κεφαλαίων για την τήρηση του συντελεστή φερεγγυότητας. Σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις και όπως υπογραμμίστηκε στο σημείο 5.3 της παρούσας απόφασης, οι εν λόγω ενισχύσεις χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για την κάλυψη των ζημιών και την επιβίωση της τράπεζας και όχι για τη διατήρηση περιουσιακής κατάστασης σε επίπεδο που θα επέτρεπε τη συνέχιση του προηγούμενου ρυθμού του όγκου δραστηριότητας. Πράγματι, η τήρηση του συντελεστή φερεγγυότητας διασφαλίστηκε μέσω της αύξησης του εγγεγραμμένου κεφαλαίου κατά το 1997, η οποία ακολούθησε την ιδιωτικοποίηση. Οι εν λόγω ενισχύσεις συμβάλλουν, ωστόσο, de facto στην διατήρηση των δραστηριοτήτων της τράπεζας, αν και σε επίπεδο χαμηλότερο μετά τις εκχωρήσεις.

Σχετικά με το θέμα αυτό, τα υπό εξέταση μέτρα του σχεδίου αναδιάρθρωσης κρίνονται επαρκή για να αμβλύνουν, στο μέτρο του δυνατού, τη στρέβλωση του ανταγωνισμού λόγω των ενισχύσεων.

Κατ' αρχάς, τα ήδη θεσπισθέντα μέτρα οδήγησαν σε δραστική μείωση του μεγέθους της τράπεζας. Το σύνολο του ισολογισμού μειώθηκε από 121 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες (τέλη 1994) σε 69 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες (τέλη 1997), δηλαδή συρρικνώθηκε κατά 43 % σε τρία έτη. Μεγαλύτερη ακόμη μείωση σημειώθηκε στα περιουσιακά στοιχεία που σταθμίζονται ανάλογα με τον αντίστοιχο βαθμό κινδύνου. Η συρρίκνωση του μεγέθους αντιστοιχεί, αφού αφαιρεθούν τα περιουσιακά στοιχεία ύψους 12 400 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών που μεταβιβάστηκαν στην SGA, σε μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων κατά περίπου 40 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες.

Ωστόσο το κλείσιμο, μέσω οικειοθελούς εκκαθάρισης, της ελεγχόμενης εταιρείας Isveimer (ενεργητικό ύψους περίπου 15 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες στα τέλη του 1994) δεν μπορεί να εξομοιωθεί πλήρως με αντιστάθμιση, καθότι η εκκαθάριση ήταν ένα μέτρο απαραίτητο στο πλαίσιο του σχεδίου αναδιάρθρωσης για το οποίο θα χρησιμοποιηθούν πόροι του δημοσίου. Δεδομένου ότι πρόκειται για εκκαθάριση και τα σχετικά ποσά απλώς «διήλθαν» μέσω της τράπεζας, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υφίστανται στοιχεία κρατικής ενίσχυσης στα μέτρα στήριξης της τράπεζας για την εκκαθάριση της Isveimer. Η εκκαθάριση αυτή αντιστοιχεί σε οριστική απώλεια παραγωγικής ικανότητας. Η τράπεζα δεν θα έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει περιουσιακά στοιχεία της Isveimer στο πλαίσιο της εκκαθάρισης της τελευταίας, πλην της περίπτωσης κατά την οποία αποδεικνύεται αδύνατη η πώλησή τους σε τρίτα μέρη ή κρίνεται ότι η τράπεζα δύναται να ρευστοποιήσει τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία με πιο συμφέροντες για την εκκαθάριση όρους.

Η τράπεζα πώλησε εξάλλου ακίνητα αξίας 300 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών και συμμετοχές αξίας 200 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Ιδιαίτερα, πωλήθηκαν οι συμμετοχές στις τράπεζες IMI και Banca di Roma· από τις σχετικές πράξεις η τράπεζα αποκόμισε κέρδος. Προβλέπονται και άλλες πωλήσεις ακινήτων ύψους περίπου 100 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών.

Σε εθνικό επίπεδο, η τράπεζα πώλησε ήδη 50 υποκαταστήματα στην Banca popolare di Brescia και εννέα στην Banca Popolare Antoniana Veneta. Προκηρύχθηκε επίσης διαγωνισμός για την πώληση άλλων 18 υποκαταστημάτων, ο οποίος αναμένεται κανονικά να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τα τέλη του έτους. Τα πωληθέντα υποκαταστήματα παρουσιάζουν ικανοποιητικούς δείκτες αποδοτικότητας, γεγονός που αποδείχθηκε κυρίως από το ενδιαφέρον εκ μέρους της αγοράς για την απόκτησή τους και από την καταβληθείσα τιμή (290 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες και 34,5 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες) και, κατά δεύτερο λόγο, από τη «φήμη και πελατεία» που αναγνώρισε ο αγοραστής (αντίστοιχα 132 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, δηλαδή το 46 % της αξίας της συναλλαγής, και 21,3 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, δηλαδή το 62 % της αξίας). Ιδιαίτερα, η πώληση των 59 υποκαταστημάτων είχε ως αποτέλεσμα την εκχώρηση πιστώσεων ύψους 2 500 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Με την πώληση των εναπομενόντων 18 υποκαταστημάτων αναμένεται να μεταβιβαστούν περαιτέρω πιστώσεις ύψους περίπου 1 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Συνεπώς, η εκχώρηση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως αντιστάθμιση για τις ενισχύσεις. Με την εκχώρηση των 77 προαναφερθέντων υποκαταστημάτων, τα οποία αντιπροσωπεύουν το 10 % περίπου του δικτύου σε όρους αριθμού υποκαταστημάτων, η τράπεζα θα αποκτήσει χαρακτήρα περιφερειακού

([9]) ΕΕ L 386 της 30.12.1989, σ. 14.
([10]) ΕΕ L 85 της 3.4.1996, σ. 17.

πιστωτικού ιδρύματος που θα διαθέτει ορισμένα μόνον υποκαταστήματα στο εξωτερικό και μια ιδιαίτερα περιορισμένη παρουσία στη βόρειο Ιταλία. Σε περίπτωση συγχώνευσης με την BNL θα υπάρχει αναμφίβολα η δυνατότητα και άλλων πωλήσεων ή συνενώσεων υποκαταστημάτων.

Σε διεθνές επίπεδο, η τράπεζα μείωσε ήδη σημαντικά την παρουσία της: ο αριθμός των ελεγχόμενων εταιρειών και των θυγατρικών υποχώρησε από δεκατρία σε έξι σε δύο έτη, ενώ το επίπεδο δραστηριοτήτων μειώθηκε ήδη κατά 70 % περίπου. Ιδιαίτερα, οι χορηγήσεις δανείων μειώθηκαν κατά περίπου 22 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες. Η τράπεζα έκλεισε τα παραρτήματά της στο Παρίσι, στη Φρανκφούρτη, στο Λος Άντζελες, στη Μόσχα και στη Σεούλ ενώ προέβη στην πώληση άλλων (Βαρκελώνη). Πολύ σύντομα αναμένεται να ολοκληρωθεί η απόσυρση από την ισπανική αγορά. Τα άλλα παραρτήματα μείωσαν το προσωπικό τους και το επίπεδο των δραστηριοτήτων τους. Πρέπει να σημειωθεί ότι, εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις, το διεθνές δίκτυο της τράπεζας παρουσίαζε θετικούς δείκτες αποδοτικότητας. Στην εν λόγω εκτίμηση λήφθηκε επίσης υπόψη ότι το υποκατάστημα του Λουξεμβούργου (Banco di Napoli International) μεταβιβάσθηκε στη δομή διαχωρισμού· η πράξη αυτή δεν μπορεί προφανώς να θεωρηθεί ως αντιστάθμιση, καθότι η δημιουργία της δομής διαχωρισμού συνέβαλε στη διάσωση της τράπεζας.

Βάσει των προαναφερθέντων στοιχείων, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι προσπάθειες που κατέβαλε τη τράπεζα και τα ήδη ληφθέντα από τις αρχές μέτρα, αν και δεν παρέχουν τη δυνατότητα πλήρους εξάλειψης των στρεβλωτικών για τον ανταγωνισμό επιπτώσεων από τις ενισχύσεις, αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικές αντισταθμίσεις που επιτρέπουν να αμβλυνθούν ουσιαστικά οι στρεβλωτικές επιπτώσεις των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στην τράπεζα.

Με βάση τα προαναφερθέντα, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι αντισταθμίσεις εκ μέρους της τράπεζας είναι κατάλληλες και ότι συμβάλλουν στο να καταστεί η ενίσχυση προς την τράπεζα συμβιβάσιμη προς το κοινό συμφέρον.

5.5. *Άλλα στοιχεία*

Όπως ορίζεται στις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις στην αναδιάρθρωση, η Επιτροπή εξέτασε επίσης την κατάσταση της τράπεζας σε σχέση με τις πιστώσεις φόρου. Πράγματι, βάσει των ισχυουσών κανονιστικών ρυθμίσεων, οι επιχειρήσεις που έλαβαν κρατικές ενισχύσεις δεν μπορούν να επωφεληθούν και από πιστώσεις φόρου ίσες προς το ποσό των φορολογικών ζημιών που καλύφθηκαν από αυξήσεις κεφαλαίου οι οποίες συνιστούν ενισχύσεις. Σχετικά με το θέμα αυτό, οι ιταλικές αρχές τόνισαν ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζει η ιταλική νομοθεσία, και ιδιαίτερα το άρθρο 123 του TU 917/86, ώστε να μπορέσει η τράπεζα να επωφεληθεί από το πλεονέκτημα αυτό.

Μπορεί, επομένως, να θεωρηθεί ότι η παρέμβαση του δημοσίου δεν συμβάλλει στην ενίσχυση της θέσης της τράπεζας πέραν του απολύτως απαραίτητου και δεν περιορίζει τις δυνατότητες ανταγωνισμού εκ μέρους των ευρωπαίων ανταγωνιστών της τράπεζας. Αντίθετα, το μερίδιο που κατέχει η τράπεζα στην αγορά μειώθηκε σημαντικά. Συνεπώς, λαμβανομένης υπόψη της συνεισφοράς της τράπεζας από άποψη προσπαθειών αναδιάρθρωσης και μείωσης των περιουσιακών στοιχείων, οι εν λόγω ενισχύσεις μπορούν να θεωρηθούν σύμφωνες με τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις στην αναδιάρθρωση και να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά.

6. **Συμπεράσματα**

Συμπερασματικά, με βάση τα προαναφερθέντα στοιχεία και τις διαθέσιμες πληροφορίες, η Επιτροπή θεωρεί ότι το σχέδιο εξυγίανσης της τράπεζας περιέχει σημαντικά στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, υπό μορφή ιδίως αύξησης του κεφαλαίου ύψους 2 000 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών, χρησιμοποίησης των προκαταβολών της Banca d'Italia σύμφωνα με το υπουργικό διάταγμα της 27ης Σεπτεμβρίου 1974 για την κάλυψη των ζημιών της SGA, καθώς και υπό μορφή φορολογικών ελαφρύνσεων καθαρού ύψους 17 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών. Λαμβανομένων υπόψη των εκτιμώμενων για το δημόσιο εσόδων από την υπό εξέλιξη ιδιωτικοποίηση, η παρούσα αξία του συνολικού καθαρού κόστους για το δημόσιο υπολογίζεται σε 2 217 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες με ανώτατο θεωρητικό όριο τα 11 895 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες. Αντίθετα, δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις προς την Banco di Napoli οι προκαταβολές που χορήγησε η Banca d'Italia, σύμφωνα με το διάταγμα της 27ης Σεπτεμβρίου 1974, στο πλαίσιο της εκκαθάρισης της Isveimer, υπό τον όρο ότι τηρήθηκαν συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Τα μέτρα αυτά εξετάστηκαν προσεκτικά βάσει του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης, προκειμένου να καθοριστεί εάν μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά. Βάσει των προαναφερθεισών παρατηρήσεων, μπορεί να θεωρηθεί ότι κατά τη χορήγηση των ενισχύσεων στην τράπεζα τηρήθηκαν οι όροι οι οποίοι προβλέπονται στις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις υπέρ της διάσωσης και της αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, κάποιες από τις οποίες είναι απαραίτητες για τη χρηματοοικονομική αποδοτικότητα, ενώ άλλες αντιπροσωπεύουν τις απαραίτητες αντισταθμίσεις προκειμένου να θεωρηθεί ότι η ενίσχυση χορηγείται προς το κοινό συμφέρον.

Δεδομένου του ύψους των ενισχύσεων, είναι εξάλλου απαραίτητο να ελεγχθεί η εκτέλεση του σχεδίου, ιδίως όσον αφορά τα μέτρα αναδιάρθρωσης του σχεδίου συγχώνευσης προκειμένου να διασφαλιστεί η πραγματική και πλήρης εφαρμογή του υποβληθέντος στην Επιτροπή σχεδίου εξυγίανσης. Συνεπώς, οι ιταλικές αρχές θα πρέπει να ενημερώνουν την Επιτροπή, κάθε έξι μήνες, αρχής γενομένης από την ημερομηνία έγκρισης της παρούσας απόφασης, για την πορεία υλοποίησης του σχεδίου καθώς και για οποιαδήποτε απόκλιση μεταξύ προβλέψεων και επιτευχθέντων αποτελεσμάτων. Χωρίς προηγούμενη έγκριση εκ μέρους της Επιτροπής, απαγορεύεται να επέλθει οποιαδήποτε τροποποίηση στο σχέδιο αναδιάρθρωσης, η οποία ενδέχεται να οδηγήσει σε

αύξηση του ποσού των κρατικών ενισχύσεων υπέρ της τράπεζας.

Βάσει των κατευθυντήριων γραμμών για τις ενισχύσεις υπέρ της αναδιάρθρωσης, η Επιτροπή θεωρεί ότι η χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων θα πρέπει να είναι απαραίτητη για μία και μόνη φορά.

Με τους προαναφερθέντες όρους, οι εν λόγω ενισχύσεις δύνανται επομένως να εξαιρεθούν από την απαγόρευση του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 61 παράγραφος 1 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ καθότι μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 61 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συμφωνίας ΕΟΧ,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

1. Τα μέτρα για την εξυγίανση, αναδιάρθρωση και ιδιωτικοποίηση της Banco di Napoli που περιλαμβάνονται στο διάταγμα-νόμος αριθ. 163 της 27ης Μαρτίου 1996, το οποίο τροποποιήθηκε επανειλημμένως και τελευταία με το διάταγμα-νόμος αριθ. 497 της 24ης Σεπτεμβρίου 1996 (το διάταγμα αυτό μετατράπηκε στη συνέχεια στο νόμο αριθ. 588 της 19ης Νοεμβρίου 1996), και ιδίως η αύξηση του κεφαλαίου της Banco di Napoli κατά 2 000 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες εκ μέρους του δημοσίου, οι φορολογικές ελαφρύνσεις και η προσφυγή στις προκαταβολές της Banca d'Italia σύμφωνα με το υπουργικό διάταγμα της 27ης Σεπτεμβρίου 1974 για την κάλυψη των ζημιών της Società per la Gestione di Attività Spa, το ανώτατο ποσό των οποίων μπορεί να ανέλθει σε 14 395 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

Οι πράξεις αυτές, το καθαρό κόστος των οποίων για το δημόσιο ανέρχεται σε περίπου 2 217 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, με ανώτατο όμως δυνητικό όριο τα 11 895 δισεκατομμύρια ιταλικές λίρες, θεωρούνται συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά και τη συμφωνία ΕΟΧ, δυνάμει του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 61 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συμφωνίας ΕΟΧ.

2. Οι χορηγηθείσες από την Banca d'Italia προκαταβολές βάσει του υπουργικού διατάγματος της 27ης Σεπτεμβρίου 1974, στο πλαίσιο της εκκαθάρισης της Isveimer, δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις υπέρ της Banco di Napoli στο μέτρο που η χρησιμοποίηση των πόρων αυτών πραγματοποιείται σύμφωνα με αποδεκτά κριτήρια για έναν ιδιώτη επενδυτή και τηρουμένης της προϋπόθεσης που αναφέρεται στο άρθρο 2 στοιχείο ε).

Άρθρο 2

Η έγκριση των μέτρων που αναφέρονται στο άρθρο 1 εξαρτάται από την τήρηση, εκ μέρους της Ιταλίας, της δέσμευσης της Banco di Napoli να πωλήσει ή να κλείσει, μέχρι τα τέλη του 1998, 18 υποκαταστήματα εγκατεστημένα στη βόρειο και στην κεντρική Ιταλία και το παράρτημα της Μαδρίτης, καθώς και από την πλήρωση των ακόλουθων προϋποθέσεων:

α) να διασφαλιστεί η εφαρμογή όλων των μέτρων εξυγίανσης και όλων των διατάξεων οι οποίες προβλέπονται στο καθεστώς που περιγράφεται στο άρθρο 1 και περιέχονται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης το οποίο υποβλήθηκε στην Επιτροπή·

β) μετά τη γνωστοποίηση των όρων που επιβάλλει η παρούσα απόφαση, να μην τροποποιηθούν, χωρίς προηγούμενη έγκριση εκ μέρους της Επιτροπής, οι όροι που προβλέπονται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης·

γ) να καταργηθεί, για την Banco di Napoli, η δυνατότητα να επωφελείται από πιστώσεις φόρου ύψους ίσου με τις φορολογικές ζημίες που καλύπτονται από την αύξηση του κεφαλαίου εκ μέρους του δημοσίου·

δ) να διατεθούν τα έσοδα από την πώληση των υποκαταστημάτων, των συμμετοχών και άλλων περιουσιακών στοιχείων για τη χρηματοοικονομική αναδιάρθρωση της Banco di Napoli·

ε) να διασφαλιστεί ότι η Banco di Napoli δεν θα αποκτήσει περιουσιακά στοιχεία από την εκκαθάριση της Isveimer, εκτός από την περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί αδύνατη η πώλησή τους σε τρίτους ή η ρευστοποίησή τους με όρους πιο ευνοϊκούς για την εκκαθάριση.

Άρθρο 3

Οι ιταλικές αρχές συνεργάζονται πλήρως για τον έλεγχο της παρούσας απόφασης και υποβάλλουν στην Επιτροπή τα ακόλουθα έγγραφα:

α) λεπτομερή έκθεση των ιταλικών αρχών για την εφαρμογή της απόφασης της Επιτροπής και για την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Ιδιαίτερα η έκθεση αυτή:

— εξετάζει τη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα των διαφόρων εταιρειών του ομίλου που ενδεχομένως θα παραμείνουν υπό τον έλεγχο του δημοσίου, μέσω της υποβολής των λεπτομερών αποτελεσμάτων σε σχέση με τις προβλέψεις που διατυπώνονται στο σχέδιο,

— διευκρινίζει κάθε παρέμβαση του δημοσίου υπέρ των εν λόγω εταιρειών, υπό μορφή αύξησης του κεφαλαίου, χρηματοδότησης, παροχής εγγύησης, διαγραφής απαιτήσεων ή υπό οποιαδήποτε άλλη μορφή,

— αναλύει λεπτομερώς τη διεξαγωγή της διαδικασίας για την τυχόν συγχώνευση μεταξύ της Banca Nazionale del Lavoro και της Banco di Napoli,

— παρουσιάζει το βαθμό τήρησης της δέσμευσης και των προϋποθέσεων που αναφέρονται στο άρθρο 2.

Η έκθεση πρέπει να αποστέλλεται κάθε έξι μήνες αρχής γενομένης από την ημερομηνία της απόφασης της Επιτροπής και μέχρι την ημερομηνία εκπλήρωσης της δέσμευσης και των προϋποθέσεων που αναφέρονται στο άρθρο 2·

β) τους ισολογισμούς, τους οικονομικούς λογαριασμούς και τις εκθέσεις (ετήσιες, εξαμηνιαίες) των διευθυντικών στελεχών των εταιρειών που συμμετέχουν στην υπό εξέταση πράξη, δηλαδή της Banco di Napoli και της Banca Nazionale del Lavoro, μέχρι την ημερομηνία ιδιωτικοποίησης της τελευταίας, καθώς και των διευθυντικών στελεχών της δομής διαχωρισμού (Società di Gestione di Attività Spa), μέχρι την ολοκλήρωση της αποστολής της, καθώς και της Isveimer, μέχρι την ολοκλήρωση της εκκαθάρισής της. Τα έγγραφα αυτά πρέπει να υποβάλλονται στην Επιτροπή αμέσως μετά την έγκρισή τους από το διοικητικό συμβούλιο της κάθε προαναφερθείσας εταιρείας.

Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει τη διεξαγωγή ειδικών λογιστικών ελέγχων με σκοπό την αξιολόγηση των εγγράφων και της εφαρμογής του σχεδίου που αναφέρονται στα στοιχεία α) και β).

Άρθρο 4

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ιταλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 29 Ιουλίου 1998.

Για την Επιτροπή
Monika WULF-MATHIES
Μέλος της Επιτροπής